

Funktionsprogram för förskolelokaler

Hemställan från förskolenämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Funktionsprogram för förskolelokaler, enligt bilaga till utlåtandet, godkänns.
2. Stockholms Stadshus AB uppmanas att ge berörda bolag i uppdrag att anta Funktionsprogram för förskolelokaler.
3. Förskolenämnden ska besluta om, och löpande hålla ett tillhörande stödmaterial till funktionsprogrammet uppdaterat. Inför revideringar av stödmaterialiet ska samverkan ske med berörda nämnder och bolag.

Föredragande borgarrådet Alexandra Mattsson

Sammanfattning av ärendet

Förskolenämnden har inkommit med en hemställan om funktionsprogram för förskolelokaler.

I kommunfullmäktiges budget 2024 fick förskolenämnden i uppdrag att i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) samt övriga berörda nämnder ta fram ett funktionsprogram för förskolelokaler. Funktionsprogrammet ska vara styrande vid ny, om- och tillbyggnation av förskolor och nyttjas av stadsdelsnämnderna. Enligt kommunfullmäktiges budget 2026 ska implementering av funktionsprogrammet påbörjas.

Till funktionsprogrammet finns ett stödmaterial, som förskolenämnden föreslås besluta om och löpande hålla uppdaterat.

Beredning

Ärendet har initierats av förskolenämnden och remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd,

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norra innerstadens stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret anser att funktionsprogrammet är ett välkommet program för att säkerställa en likvärdig och kvalitativ funktionalitet vid byggnation av förskolelokaler och att det bidrar till flexibla lokaler och en samsyn kring utformning av förskolors storlek och att det ligger väl i linje med barnkonventionen.

Exploateringsnämnden bedömer förslaget som positivt och lyfter fram att programmet skapar förutsättningar för ökad likvärdighet och gemensam grund för vilka funktioner alla förskolor förväntas fylla, samtidigt som behov av anpassning utifrån projektspecifika förutsättningar beskrivs. Nämnden anser att funktionskrav gällande barns möjlighet till vila saknas och betonar vikten av anpassning.

Fastighetsnämnden ställer sig positivt till det föreslagna funktionsprogrammet, som väntas bidra till ökad effektivitet och tidsbesparing under projektprocessen, förenkla samspelet mellan beställare och utförare och ge ökad likvärdighet gällande funktionaliteten i förskolelokaler.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden välkomnar överlag förslaget men efterfrågar att hänvisningar till vägledning för inomhusmiljö och rekommendation för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi läggs till. Nämnden framhåller också vikten av UV-skydd samt föreslår en ny formulering avseende Byggvarubedömningen.

Stadsbyggnadsnämnden är positiv till ett gemensamt funktionsprogram för förskolelokaler, vilket bedöms bidra till samsyn och förutsägbarhet i detaljplane- och bygglovsprocesserna. Nämnden bedömer också att riktlinjen om att förskolor ska planeras för fyra till åtta avdelningar är förenligt med att skapa god gestaltad livsmiljö.

Bromma stadsdelsnämnd välkomnar det stadsövergripande funktionsprogrammet och ser det som ett viktigt steg för att stärka likvärdighet, kvalitet och långsiktig hållbarhet i stadens förskolemiljöer. Nämnden anser att ett gemensamt dokument skapar förutsättningar för mer enhetlig planering, tydligare kravställning och bättre samverkan mellan berörda förvaltningar och bolag.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd är positiv till att staden har ett gemensamt funktionsprogram, men efterfrågar ökad tydlighet i programmets beskrivningar och anser bland annat att stödmaterial ska arbetas in i funktionsprogrammet.

Farsta stadsdelsnämnd ser positivt på funktionsprogrammet och framhåller bland annat att det tillsammans med de nya lekvärdesriktlinjerna skapar en helhet och ett gemensamt förhållningssätt för att skapa förskolemiljöer av hög kvalitet för både barn och personal i verksamheterna.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd välkomnar programmet och ser att det bidrar till att skapa inspirerande, trygga och anpassade miljöer. Nämnden efterfrågar en del konkretiseringar, exempelvis specificerade mått för kapprum och rum avsedda för vila.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd bedömer att funktionsprogrammet utgör ett viktigt stöd för en likvärdig och kvalitativ planering av förskolor i staden, och att det tillsammans med lekvärdesriktlinjerna skapar tydliga ramar för planerings- och projekteringsprocessen och bidrar till att stadens mål och intentioner uppfylls.

Järva stadsdelsnämnd bedömer att det föreslagna funktionsprogrammet utgör ett positivt och grundläggande styrdokument som kan bidra till mer likvärdiga och kvalitativa förskolemiljöer i staden, men anser att programmet behöver kompletteras med en checklista för att omsätta funktionskraven i praktiken.

Kungsholmens stadsdelsnämnd ser positivt på att staden har tagit fram ett gemensamt program för förskolelokaler och anser att det har en tydlig struktur och beaktar viktiga perspektiv i förskoleplaneringen. Nämnden betonar att det stödmaterial som ska tas fram av förskolenämnden är viktigt och efterfrågar förtydliganden inom miljö- och klimatområdet.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd uppskattar att programmet lyfter vikten av samverkan men önskar att fler funktioner inkluderas i planeringen. Nämnden efterfrågar också tydligare hänsynstaganden till personalutrymmen och tydligare styrning gällande utformning av förskolegårdar, men är överlag positiva till att programmet tagits fram.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att funktionsprogrammet utgör en lägsta nivå och en kvalitetssäkring av funktionerna för att öka jämlikheten och höja likvärdigheten i stadens förskolor och är därför positiva till förslaget. Nämnden betonar vikten av att stadsdelsförvaltningar blir involverade tidigt i planprocessen inför nybyggnation av förskolor för att säkerställa tillämpningen av funktionsprogrammet och andra styrdokument.

Skärholmens stadsdelsnämnd är positiv till en stadsövergripande samsyn vid planering av förskolor samt storlek vid nyproduktion. Nämnden framhåller dock att funktionsprogrammet i sig inte kan generera likvärdig kvalitet, det uppnås genom hur varje huvudman aktivt arbetar med lokalernas användning.

Södermalms stadsdelsnämnd ser förslaget som positivt och framhåller vikten av en välplanerad och kvalitativ utemiljö, tillagningskök och lastzoner. Nämnden beskriver särskilda utmaningar i innerstaden och instämmer i att flexibiliteten i lokalerna är viktigt.

Stockholms Stadshus AB instämmer i att det är fördelaktigt med en gemensam struktur, arbetssätt och mallar, framhåller vikten av att programmet är tillräckligt

flexibelt men ser behov av att begreppet omställbarhet förtydligas. Stockholms Stadshus AB ser positivt på att stadens bolag får delta i dialog och samverkan kring utvecklingen av förskolelokaler.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Goda och funktionella förskolelokaler är en förutsättning för att förskolans verksamhet ska kunna bedrivas med hög kvalitet. Med det här funktionsprogrammet skapar vi en samsyn i Stockholms stad kring vad som utgör ändamålsenliga förskolelokaler, både när det gäller storlek men även vilka funktioner vi behöver för att skapa en bra förskolemiljö för våra barn. Att exempelvis se till att fler av våra förskolor innehåller tillagningskök är ett sätt att skapa bättre matmiljöer både för barnen men även för de anställda.

För första gången sätter vi också ramarna för förskolornas storlek och motverkar megaförskolorna. Att i normalfallet ha förskolor mellan 4-8 avdelningar, och samtidigt värna om en variation av olika storlekar i närområdet, ger goda förutsättningar för verksamheten. Förskolor i den här storleken blir tillräckligt stora för att minska sårbarheter i personalgrupper, samtidigt som de blir tillräckligt små för barnens trygghet och behov av att vistas runt kända ansikten.

Tillsammans med lekvärdesriktlinjerna sätter funktionsprogrammet punkt för den här mandatperiodens politiska ambitioner att förstärka och likvärdiggöra utformningen av förskolor för att skapa en högre kvalitet i verksamheten. Med dessa två nya styrdokument kommer stadens barn under lång tid framöver mötas av förskolemiljöer som är anpassade för dem och som skapar så bra förutsättningar som möjligt för deras utveckling, omsorg och trygghet. Det här är, tillsammans med övrig politik på förskoleområdet, en tydlig satsning och upprioritering av barnens förutsättningar i staden.

Bilaga

Funktionsprogram för förskolelokaler, dnr KS 2026/126-1.2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att uppdra åt förvaltningen att återkomma med ett reviderat program
3. Att därutöver anföra följande

Vi välkomnar arbetet med att ta fram ett stadsövergripande funktionsprogram för förskolelokaler och delar ambitionen om ökad likvärdighet, kvalitet och långsiktig hållbarhet i stadens förskolor.

Funktionsprogrammet anger att staden i normalfallet planerar för 4–8 avdelningar, med möjlighet till ännu större förskolor efter särskild prövning. Liberalerna menar att denna inriktning behöver omprövas. Små barn behöver överskådliga miljöer, korta avstånd och begränsade sociala kontakter. Vi vill därför se en lägre gräns för förskolor i normalfallet planeras för 2–6 avdelningar per enhet.

Barnens behov av trygghet, överblickbarhet och mindre sammanhang måste väga tyngre än administrativa eller organisatoriska standardlösningar. För många barn – inte minst barn med behov av särskilt stöd – är stora förskolor en utmanande miljö, medan mindre enheter ger bättre förutsättningar för lugn, närhet och stabila relationer, vilket är grundläggande för barns utveckling och välmående.

Programmet lyfter inte heller det viktiga frågan om motorisk träning för barn – även inomhus. Vi menar därför att programmet bör kompletteras med ett krav på att varje förskola ska ha ett rum avsett för rörelse och motorisk träning. Detta är särskilt viktigt eftersom vi redan nu ser att barns motoriska förmågor har minskat de senaste decennierna. I längden påverkar detta även deras fysiska och psykiska mående och inlärningsförmåga.

Förskolan är ofta det första mötet med det offentliga samhället. Då måste vi säkerställa att den möter barn i deras skala – med miljöer som skapar trygghet, delaktighet och möjlighet att utvecklas på bästa sätt utifrån sina egna förutsättningar.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 13 maj 2026

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Christofer Fjellner, Jonas Nilsson och Johan Nilsson (alla M) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att delvis godkänna förslag till beslut.
2. Att därutöver anföra:

Moderaterna säger nej till megaförskolor. Förskolor ska vara trygga, småskaliga och ge barnen en lugn och säker miljö där varje barn blir sett. Därför anser vi att förskolor med åtta avdelningar, och dessutom risk för ytterligare utbyggnad, är för stora. I det

aktuella förslaget handlar det om en verksamhet för upp till 128 barn, vilket tydligt överskrider en rimlig storlek för en trygg och välfungerande förskola. I dagsläget har redan var tionde förskola fler än 100 barn och trenden är att de fortsätter att växa.

Moderaterna vill se ett maxtak om 100 barn per förskola för att säkerställa hög kvalitet, trygghet och bättre arbetsmiljö för både barn och personal. Mot bakgrund av detta föreslår Moderaterna att nämnden avslår planerna på förskolor med åtta avdelningar eller fler, samt tydligt uttalar att framtida förskolor ska planeras i en mer småskalig och barnvänlig struktur med ett tydligt tak för antalet barn.

Reservation av Gabriel Kroon (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att avslå borgarrådsberedningens förslag till beslut.
2. Därutöver anföra följande:

Det är positivt att staden tar fram ett gemensamt funktionsprogram för förskolelokaler, eftersom det kan bidra till ökad likvärdighet och bättre planering av förskolor i hela Stockholm. En tydligare struktur och gemensamma utgångspunkter är viktiga för att säkerställa att förskolans miljöer utformas med barnens bästa i fokus.

Samtidigt är det tydligt att funktionsprogrammet i flera delar är alltför generellt utformat. Det lämnar ett stort tolkningsutrymme, vilket riskerar att leda till att ekonomiska överväganden i praktiken väger tyngre än barns behov av trygga, ändamålsenliga och kvalitativa miljöer. För att säkerställa en hög och likvärdig kvalitet i stadens förskolor krävs tydligare krav och riktlinjer.

Det är särskilt anmärkningsvärt att funktionsprogrammet inte tydligare kopplar lokalernas utformning till barngruppernas storlek. Förskolans kvalitet avgörs inte enbart av lokalernas utformning, utan i hög grad av hur många barn som vistas i varje grupp. I ett läge där barnkullarna minskar finns det nu en möjlighet att minska barngruppernas storlek, något som Sverigedemokraterna har prioriterat i sin budget. Den möjligheten bör tas tillvara.

Vidare ser vi en risk att programmet kan bidra till att storförskolor planeras, vilket kan påverka tryggheten och skapa mer institutionsliknande miljöer. Förskolor bör i stället utformas i mindre och mer överblickbara enheter där barn ges möjlighet till trygghet, närhet och goda relationer. Utomhusmiljön och tillgången till tillräcklig friyta är en annan avgörande kvalitetsfaktor. Det är därför angeläget att säkerställa att lekvärdesriktlinjer och krav på friyta enligt Boverkets riktlinjer inte urholkas i praktiken, utan fortsatt ges en central roll i planeringen av förskolor.

På senare tid har media och polisen larmat om att kriminella gäng använder utemiljön i stadens förskolor som träffpunkter och gömslen för narkotika och vapen. Det innebär en stor risk för att lekande barn kan skadas allvarligt om de får tag på vapen eller narkotika i sin lekmiljö, därför måste förskolorna med tillhörande gårdar

omfattas av trygghetsåtgärder som garanterar att denna typ av materia inte kan förekomma på dessa platser. Förutom att fysiskt begränsa tillgängligheten bör även stadens upphandlade tjänst av specialsökhundar användas regelbundet för sanerings sök.

Sammanfattningsvis behöver funktionsprogrammet kompletteras med tydligare krav och en starkare koppling till barngruppernas storlek, för att säkerställa att stadens förskolor utvecklas med fokus på trygghet, kvalitet och barns bästa.

Reservation av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att delvis avslå förslag till beslut
2. Att Funktionsprogram för förskolelokaler justeras så att programmet inte anger en nedre normerande storleksgräns för förskolor
3. Att därutöver anföra följande

Centerpartiet välkomnar att staden tar ett samlat grepp om funktionella krav för förskolelokaler och delar ambitionen om hög kvalitet, god arbetsmiljö och långsiktig hållbarhet. Det är glädjande att vänsterstyret till sist har lyssnat på föräldrars och Centerpartiets oro över de enorma förskolor som byggs i stadens regi.

Samtidigt anser vi att funktionsprogrammet i sin nuvarande utformning inte tar hänsyn till barns skilda behov, lokala förutsättningar och familjers olika önskemål. För vissa barn är det avgörande att få vistas i mindre sammanhang med lugnare miljö, färre relationer och hög igenkänning. För dessa barn kan storleken på verksamheten vara viktigare än exempelvis tillgång till tillagningskök eller andra storskaliga funktioner.

Den nedre normerande storleksgränsen för förskolor riskerar att tränga undan mindre förskolor, inklusive föräldrakooperativ och fristående aktörer, trots att dessa ofta erbjuder den typ av miljö som vissa barn särskilt gynnas av. Det är dessa barn som kommer få betala priset för vänsterstyret ideologiska motstånd mot fristående aktörer.

Därtill saknar vi en tydligare prioritering mellan programmets många funktionskrav. När samtliga funktioner ges samma tyngd finns en uppenbar risk att programmet blir svårt att tillämpa i praktiken, särskilt i projekt med begränsade ytor. Ett styrande dokument bör ge vägledning även i situationer där målkonflikter uppstår.

Centerpartiet ser även med oro på att funktionsprogrammet inte berör lokalernas utformning med hänsyn till externa hot och allvarliga riskscenarier, såsom behov av inrymning och säker utrymning vid pågående dödligt våld. Mot bakgrund av samhällsutvecklingen anser vi att detta är en allvarlig brist.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

1. Att delvis godkänna förslaget,
2. Att därutöver anför följande

Kristdemokraterna vill se en förskola där varje barn blir sett. Små barngrupper, närvarande vuxna och trygga miljöer är avgörande för barns utveckling, språkinlärning och välbefinnande – men också för personalens arbetsmiljö.

Förskolan är många barns första möte med samhället utanför familjen. Därför måste kvalitet, omsorg och barnens behov väga tyngre än storskaliga lösningar. Det är därför Kristdemokraterna har satsat en miljard på förskolan i våra reservationsbudgetar under mandatperioden. Den så kallade Förskolemiljarden skulle varit en kraftfull satsning på att minska barngrupperna, stärka kvaliteten och skapa tryggare förskolemiljöer.

Tillsammans med KD:s övriga prioriteringar på språkutveckling och bättre förutsättningar för förskolans personal visar det på en tydlig ambition: Stockholms förskolor ska byggas utifrån barnens behov, inte systemets.

Ärendet

Förskolenämnden har inkommit med en hemställan om funktionsprogram för förskolelokaler.

I kommunfullmäktiges budget 2024 fick förskolenämnden i uppdrag att i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, SISAB samt övriga berörda nämnder ta fram ett funktionsprogram för förskolelokaler. Funktionsprogrammet ska vara styrande vid ny, om- och tillbyggnation av förskolor och nyttjas av stadsdelsnämnderna. Enligt kommunfullmäktiges budget 2026 ska implementering av funktionsprogrammet påbörjas.

Funktionsprogrammet för förskolelokaler ska bidra till en likvärdig och kvalitativ funktionalitet vid nybyggnation av förskolelokaler, i såväl friliggande fastigheter som flerbostadshus. Programmet ska också skapa möjligheter för en bredare samverkan och en samsyn vid planering och i projekteringsprocessen, vilket bidrar till effektivitet och tidsbesparing inom projekt.

Enligt förslaget ska förskolelokaler ge fysiska förutsättningar för trygghet och variation i arbetssätt. Lokalerna ska vara flexibla och föränderliga för att kunna möta förskolans olika behov. Därtill ska lokalerna vara yteffektiva och hållbara över tid utifrån pedagogik, arbetssätt och förändringar i barnunderlaget. Programmet anger övergripande funktioner som säkerställer lokalmässiga krav utifrån förutsättningarna, oaktat lokalens storlek, förskolans geografiska placering, dess organisering eller regiform. Funktionskraven beskriver de kvaliteter och egenskaper som ska uppnås utifrån grundläggande parametrar. Programmet följer samma struktur som utbildningsnämndens funktionsprogram för skolor.

Förslaget innebär att staden i normalfallet ska planera för förskolor med mellan 4 till 8 avdelningar. Endast efter särskild prövning av alla tänkbara alternativ kan förskolor som har fler än 8 avdelningar planeras. Detta ska i så fall beslutas av beställande nämnd och i tidigt skede. Förslaget innebär också att en variation av förskolor med olika storlekar i närområdet ska beaktas vid planering av nya förskolor.

Funktionsprogrammet beslutas av kommunfullmäktige och är ett stadsövergripande styrdokument. Programmets funktioner aktualitetsprövas och/eller revideras vart femte år på initiativ av förskolenämnden i samråd med kommunstyrelsen.

Programmet ska ha ett tillhörande stödmaterial för att underlätta användningen. Stödmaterialen beslutas av förskolenämnden och hålls uppdaterat av förskolenämnden, främst i samverkan med kommunstyrelsen och utbildningsnämnden.

Förskolenämnden

Förskolenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 januari 2026 följande.

Förskolenämnden godkänner Funktionsprogram för förskolelokaler och överlämnar programmet till kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges uppdrag.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L), se Reservationer m.m.

Reservation av Ismail Ali (C) och Amelie Langby m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Förskoleförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 december 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Vid planering av både ny- och ombyggnad av förskolor, som sker på respektive stadsdelsförvaltning, är utgångspunkten alltid behovet och efterfrågan på förskoleplatser både i det aktuella området och i stadsdelsnämndsområdet generellt. Planmässiga och ekonomiska förutsättningarna är också viktiga faktorer vilka kan påverka uppförandet av en förskola.

I processen med planering av ny förskola eller förändringar inom befintlig förskola ska det övergripande funktionsprogrammet som grund vara styrande. Tillsammans med lekvärdesriktlinjer, andra styrdokument och lokala program säkerställs också att de planerings- och projekthandlingar som tas fram uppfyller stadens intentioner och mål.

Det övergripande funktionsprogrammets upplägg utgör, enligt förvaltningen, en lägsta nivå och en kvalitetssäkring av funktionerna, utan ska-krav utifrån att respektive förskoleprojekt är unikt. Utifrån projektens mycket olika förutsättningar kan avsteg från programmen behöva göras. Frågeställningar kring olika avsteg bör, enligt förskoleförvaltningen, hanteras av beställaren under planerings- och projekteringsprocessen, det vill säga av berörd stadsdelsförvaltning som har delegation att besluta i frågan, enligt förvaltningen.

De lokala funktions- respektive lokalprogrammen utgör i dagsläget planeringsunderlag i den dialog som stadsdelsförvaltningarna för med andra involverade aktörer. Under projektprocessen utarbetas en objektsspecifik bygghandling för respektive förskoleprojekt i nära samverkan med byggaktören. Denna handling kommer ha sin grund i övergripande funktionsprogram för förskola, andra styrdokument samt de lokala funktions- respektive lokalprogrammen.

Förvaltningen föreslår att förskolenämnden hemställer om att kommunfullmäktige godkänner förslag till Funktionsprogram för förskolelokaler enligt bilaga till förskoleförvaltningens tjänsteutlåtande. Vidare föreslår förskoleförvaltningen att förskolenämnden godkänner stödmaterialet till Funktionsprogram för förskolelokaler enligt bilaga till förskoleförvaltningens tjänsteutlåtande.

Remissammanställning

Ärendet har initierats av förskolenämnden och remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs

stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norra innerstadens stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och Stockholms Stadshus AB.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret.....	11
Exploateringsnämnden.....	12
Fastighetsnämnden.....	13
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	14
Stadsbyggnadsnämnden.....	15
Bromma stadsdelsnämnd.....	16
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.....	17
Farsta stadsdelsnämnd.....	18
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.....	19
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	20
Järva stadsdelsnämnd	21
Kungsholmens stadsdelsnämnd	22
Norra innerstadens stadsdelsnämnd	22
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	24
Skärholmens stadsdelsnämnd	25
Södermalms stadsdelsnämnd.....	26
Stockholms Stadshus AB.....	28
<i>Underremisser</i>	28
Reservationer m.m.	30

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 8 april 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att funktionsprogrammet för förskolelokaler är ett välkommet program för att förbättra förskolornas fysiska miljö ur ett pedagogiskt, verksamhetsmässigt och klimat- och miljömässigt perspektiv. Kontoret konstaterar att framställan är i linje med kommunfullmäktiges budget 2026.

Funktionsprogrammet bidrar till flexibla lokaler, likvärdig kvalitet och en samsyn kring utformning och storlek av förskolor. Det är fortsatt viktigt att varje stadsdelsnämnd arbetar aktivt med lokalernas användning och nyttjandegrad för att staden ska uppnå en effektiv lokalförsörjning. Stadsdelsnämnderna kan besluta om egna lokalprogram för att ge en heltäckande bild av verksamheten, tillsammans med relaterade styrdokument såsom *Plan för säkra och trygga skolvägar* (dnr 123-788/2026) och Miljö- och hälsoskyddsnämndens digitala vägledning *Vägledning för inomhus- och utomhusmiljö*.

Programmet är i linje med stadens mål för miljö- och klimatarbete och stadsledningskontoret konstaterar att staden ska projektera nya förskolor motsvarande lägst Miljöbyggnad Silver. Programmet bidrar till en stärkt beställarroll och som stöd vid utvärdering och prioritering inom nämndernas befintliga bestånd. Utifrån ett stadsövergripande perspektiv finner kontoret att implementeringen av programmet kommer att vara en process och pågå under kommande år.

Avslutningsvis instämmer stadsledningskontoret i förskolenämndens bedömning att funktionsprogrammet kommer att, tillsammans med *Lekvärdesriktlinjerna för Stockholms stad*, leda till en ökad likvärdighet gällande förskolornas utformning både inomhus och utomhus. Kontoret välkomnar en gemensam riktning.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser framställan besvarad i enlighet med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 mars 2026 följande.

Exploateringsnämnden beslutar att godkänna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Peter Öberg (L), se Reservationer m.m.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 februari 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret bedömer förslaget till funktionsprogram för förskolelokaler som positivt.

Planering av nya förskolor sker inom respektive stadsdelsförvaltning i samarbete med bland annat exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret. Respektive ny plats som provas för förskola har unika planmässiga och ekonomiska förutsättningar, vilka påverkar hur en ny förskola kan möjliggöras. Genom funktionsprogrammet skapas förutsättningar att styra mot en ökad likvärdighet samt att stadens övergripande intentioner och mål kan uppfyllas.

Funktionsprogrammet avser tillsammans med lekvärdesriktlinjer leda till ökad likvärdighet gällande förskolornas utformning både utomhus och inomhus.

Exploateringsnämnden har yttrat sig över lekvärdesriktlinjerna i september 2025 (Dnr E2025-01965).

Som exploateringskontoret då framförde är det viktigt att arbetet är anpassat till de faktiska förutsättningar som finns i staden. Förutsättningarna och tillgången på mark skiljer sig avsevärt mellan olika stadsdelar och är begränsande.

I funktionsprogrammet framgår tydliga funktionskrav för rörelse och lek i dess krav på lokaler och utemiljö. Däremot finns det en avsaknad av funktionskrav som belyser behovet av att skapa förutsättningar för vila, vilket i programmet endast nämns i anslutning till förskolegårdars utemiljö. Inom funktionsgruppen avkoppling/rast saknas tydlighet kring krav på att säkra barns behov av vila och avkoppling såväl inomhus som utomhus. Barns rätt till vila, vilket framkommer i såväl barnkonventionen som skollagen och läroplanen bör säkerställas i stadens funktionskrav på förskolelokaler.

Exploateringskontoret bedömer att remitterat funktionsprogram i huvudsak ligger väl i linje med inriktningen i stadens budget att arbeta för en likvärdig och kvalitativ funktionalitet inom förskolelokaler. Förutsättningar medges att nå en gemensam grund för vilka funktioner som alla förskolor förväntas uppfylla, vilka sannolikt behöver brytas ner och anpassas för att möta lokala förutsättningar och behov i enskilda projekt.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 mars 2026 följande.

Fastighetsnämnden godkänner och överlämnar fastighetskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Henrik Virro m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Hansi Karppinen (L), se Reservationer m.m.

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 13 februari 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Förskolenämnden har i kommunfullmäktiges budget 2024 fått i uppdrag att i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, SISAB samt övriga berörda nämnder ta fram ett styrande stadsövergripande funktionsprogram för förskolor. I dag är det varje stadsdelsnämnd som var för sig tar fram de underlag som krävs för beställning av ett förskoleprojekt. Detta har inneburit att det inte funnits någon minsta gemensam nämnare för exempelvis stadens hyresvärdar att utgå från när de ska se vilka funktioner en förskola i staden ska ha. Genom detta funktionsprogram får staden en gemensam grund för vilka funktioner som alla förskolor förväntas uppfylla.

Kontorets analys

Kontoret tillhandahåller lokaler för förskoleverksamhet. Inköp av lämpliga lokaler, i form av bostadsrätter, genomförs när lokalfrågan inte går att lösa på annat sätt. För närvarande pågår omkring 7 förvärvsprojekt gällande förskolor i bostadsrättsföreningar att tillträda under perioden 2027 till 2029. På grund av rådande konjunktur och läge på bostadsmarknaden finns dock en osäkerhet kring hur många av projekten som kommer genomföras.

I dag förvaltar kontoret 17 förskolor i bostadsrättsförening och 4 förskolor i egna byggnader. Kontoret har förutom detta ett 30-tal förskolor inhyrda av extern hyresvärd i förvaltning.

Kontoret ställer sig positiva till föreslaget funktionsprogram för förskolelokaler. Programmet förväntas bidra till ökad effektivitet och tidsbesparing under projektprocessen, förenkla samspelet mellan beställare (stadsdelsförvaltningar) och utförare och därigenom minska kostnaderna för projekten. Ett funktionsprogram ger ökad likvärdighet när det gäller funktionalitet i förskolelokaler. För kontoret är det viktigt att skapa flexibla och föränderliga lokaler. Lokalerna bör också vara yteffektiva och hållbara över tid utifrån förändringar i barnunderlag, arbetssätt och pedagogik.

Kontorets särskilda situation med förskolelokaler i bostadsrättsförening kan dock kräva specifik hantering kring exempelvis lås, energimätning, värme, ventilation, styr- och övervakning.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 mars 2026 följande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Elin Hjelmestam (L), se Reservationer m.m.

Reservation av Ashna Ibrahim (C), se Reservationer m.m.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 7 februari 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att funktionsprogrammet är väl genomarbetat och lyfter relevanta aspekter som behöver beaktas för att uppnå ändamålsenliga förskolelokaler i staden. Förvaltningen tillstyrker därför förslaget med nedanstående synpunkter.

Förvaltningen anser att funktionsprogrammet ska kompletteras med en hänvisning och länk till den vägledning för inomhusmiljö som miljöförvaltningen tagit fram i samråd med utbildningsförvaltningen, stadsdelsförvaltningarna och SISAB. Vägledningen togs fram på uppdrag av Kommunfullmäktige i budget 2023. Hänvisningen kan med fördel läggas i anslutning till det avsnitt där

funktionsprogrammet lyfter vikten av en god inomhusmiljö i lokalerna. Vägledningen återfinns på Stockholms stads webbsida under avsnittet om tillstånd och regler.

Härutöver vill förvaltningen framhålla vikten av UV-skydd på förskolegårdarna. I programmet lyfts visserligen att grönska på förskolegårdarna bidrar till kreativ miljö och skugga, men grönska är inte alltid tillräckligt för att säkerställa tillräckligt UV-skydd. Barn bränner sig lättare i solen eftersom deras hud är tunnare och inte har lika mycket pigment som vuxna. Att bränna sig upprepade gånger i solen som barn ökar risken för hudcancer senare i livet. För att undvika olägenhet för människors hälsa enligt miljöbalken och stärka det förebyggande arbetet mot hudcancer behöver därför barnens utemiljöer planeras så att det finns skuggande träd och buskar eller andra fasta solskydd.

Förvaltningen anser att funktionsprogrammet bör kompletteras med en hänvisning till *Rekommendationen för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi*.

Rekommendationen, som håller på att revideras, har nyligen varit ute på kontorsremiss till berörda förvaltningar och bolag i staden. Av remissvaren från förskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningen framgår att de överlag ser positivt på rekommendationen och att den är i linje med deras arbetssätt och funktionsprogram. Utbildningsförvaltningens svar anger uttryckligen att funktionsprogrammet för skollokaler redan hänvisar till rekommendationen, och det bör finnas en motsvarande hänvisning i motsvarande program för förskolor.

Stycket som börjar med meningen ”Vid planering och projektering...” (s. 3) bör omformuleras så att det tydligt framgår att det är ett ska-krav att använda Byggvarubedömningen, och att stadens kemikaliekrav på byggmaterial inte finns i miljöprogrammet utan i kemikalieplanen. Förslag på ny formulering: Vid planering, projektering och produktion ska Byggvarubedömningen eller liknande system användas för att säkerställa att Stockholms stads krav enligt kemikalieplan avseende byggprodukter följs.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 mars 2026 följande.

Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Reservation av Björn Ljung (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C), se Reservationer m.m.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 februari 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret är positivt till ett gemensamt och samlande funktionsprogram för förskolelokaler istället för att ansvaret, som idag, ska ligga på respektive stadsdelsförvaltning att ta fram de underlag som krävs. Kontoret bedömer att det kan

underlätta för gemensam samsyn och förutsägbarhet mellan stadens förvaltningar och bolag, både i detaljplaneprocessen och i bygglovsprocessen.

Stadsbyggnadskontoret ser att funktionsprogrammet kan bidra till en ökad likvärdighet vad gäller funktionalitet och utformning av förskolor i stadens olika stadsdelar. Kontoret ser det som positivt ur ett barnrättsperspektiv samt utifrån översiktsplanens planeringsinriktning att stadsutveckling ska bidra till likvärdig tillgång till stadskvaliteter i stadens alla delar.

Kontoret bedömer att funktionsprogrammets riktlinje om att förskolor ska planeras för fyra till åtta avdelningar är förenligt med att skapa god gestaltad livsmiljö. Kontoret ser det även som positivt och pragmatiskt att avsteg kan göras vid en prövning, exempelvis där förskolor i pågående planering omfattar fler avdelningar, eller då lokala och projektspecifika förutsättningar kan kräva att avsteg kan behövas.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 mars 2026 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen avseende funktionsprogram för förskolelokaler.

Reservation av Johan Duvdahl (C) och Stefan Ennerfelt (L), se Reservationer m.m.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 19 februari 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar framtagandet av ett stadsövergripande funktionsprogram för förskolelokaler och ser det som ett viktigt steg mot att stärka likvärdighet, kvalitet och långsiktig hållbarhet i stadens förskolemiljöer. Ett gemensamt dokument skapar förutsättningar för en mer enhetlig planering, tydligare kravställning och bättre samverkan mellan berörda förvaltningar och bolag.

Det är positivt att funktionsprogrammet utgår från barnens förutsättningar för lek, utveckling och lärande. Ett stadsövergripande funktionsprogram för förskolelokaler skapar en gemensam riktning för hur förskolor i Stockholm ska planeras, byggas och utvecklas. Det erbjuder ett stöd för respektive stadsdel inom staden samtidigt som likvärdigheten kan stärkas och förutsättningar förbättras för att alla barn i staden ska få tillgång till trygga, funktionella och pedagogiskt genomtänkta miljöer.

Genom att tydliggöra krav på exempelvis flexibilitet, akustik, ljus, logistiktor och tillgång till mindre sammanhang skapas miljöer som fungerar både i dagens verksamhet och över tid. Det kan även ge en gemensam grund för samverkan mellan förvaltningar, bolag och stadsdelar vilket kan underlätta planering och genomförande av både ny- och ombyggnation. Det kan även minska risken för otydligheter och stärka kvaliteten i slutresultatet.

Det är positivt att programmet inte syftar till att fastställa detaljerade ska-krav då varje förskoleprojekt har unika förutsättningar. Därför kan avsteg från programmet i vissa fall vara nödvändiga och sådana avsteg bör hanteras av berörd stadsdelsförvaltning som har delegation att fatta beslut i dessa frågor.

Barnkonsekvensanalys och jämställdhetsanalys

Det är positivt att funktionsprogrammet utgår från barnens trygghet, lärande och behov av varierade arbetssätt. Genom ett samlat dokument i hur förskolemiljöer bör utformas kan likvärdigheten mellan stadsdelarna stärkas och förutsättningarna förbättras för att alla barn ska få tillgång till trygga, funktionella och pedagogiskt genomtänkta lokaler.

Programmet utgår från barnens behov av lek, utveckling och lärande och tydliggör kvalitetsaspekter såsom flexibilitet, akustik, ljusförhållanden, logistikytor och möjligheten att skapa mindre sammanhang. Dessa faktorer är centrala för att barn ska kunna vistas i miljöer som främjar trygghet, delaktighet och goda relationer.

Sammanfattningsvis bedömer förvaltningen att funktionsprogrammet kan bidra till att stärka barns rätt till en trygg, stimulerande och likvärdig utbildningsmiljö i hela staden. Bedömningen är även att programmet inte medför några negativa konsekvenser för jämställdhet.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 mars 2026 följande.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Gustav Johansson m.fl. (M) och Christina Peterson (C), se Reservationer m.m.

Reservation av Emelie Wassermann (SD), se Reservationer m.m.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 februari 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen är positiva till att staden har ett gemensamt funktionsprogram för förskolelokaler. Ett funktionsprogram som är lika för hela staden kommer öka likvärdigheten och vara ett stöd för stadsdelsnämnderna som beställare av förskolelokaler.

Stadsdelsförvaltningen hade gärna varit delaktig i samverkan kring utarbetandet av förslaget. Stadsdelsförvaltningen har ett eget väl genomarbetat funktionsprogram som tillämpats under flera år.

Nedan följer stadsdelsförvaltningens mer specifika synpunkter:

- Det anges att en förskola som utgångspunkt max ska bestå av åtta avdelningar. Stadsdelsförvaltningen saknar en förklaring och analys till hur förskolenämnden kommit fram till det specifika antalet.
- Funktionsprogrammet är utan ett väl genomarbetat stödmaterial för generell och lämnar stort utrymme för egen tolkning. Stadsdelsförvaltningen anser att stödmaterial ska arbetas in i Funktionsprogrammet.
- Funktionsprogrammet saknar definitioner av begrepp och klagörande exempel.
- Det saknas reglering av hur påbörjade projekt ska förhålla sig till Funktionsprogrammet både vad gäller antal avdelningar och utformning av lokalerna.
- Utomhusmiljöer har ett eget avsnitt i Funktionsprogrammet. Då staden har väl utarbetade Lekvärdesriktlinjer för utomhusmiljöer borde Funktionsprogrammet antingen endast hänvisa till dem alternativt att Funktionsprogram och Lekvärdesriktlinjer arbetas ihop till ett styrdokument.
- Stadsdelsförvaltningen uppfattar att Funktionsprogrammet med stödmaterial i förekommande fall ska användas tillsammans med lokala funktionsprogram. Stadsdelsförvaltningen anser att det endast under en övergångsperiod kan fungera men att det långsiktigt inte är en bra lösning.
- Det är oklart hur Funktionsprogrammet förhåller sig till stadens *Plan för säkra och trygga skolvägar* vad gäller trafikplanering av hämtning och lämning av barn.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 mars 2026 följande. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av förslag till funktionsprogram för förskolelokaler.

Reservation av Olof Peterson m.fl. (M) och Christer Eriksson (C), se Reservationer m.m.

Reservation av Leif Söderström (SD), se Reservationer m.m.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 februari 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på ett funktionsprogram för förskolelokaler som tillsammans med de nya lekvärdesriktlinjerna skapar en helhet och ett gemensamt förhållningsätt i staden för att skapa en förskolemiljö, både inomhus och utomhus, av hög kvalitet.

Förslaget kommer att bidra till en mer likvärdig förskolemiljö som på ett kvalitativt sätt kan utvärderas och analyseras utifrån ett gemensamt ställningstagande.

Förvaltningen ser att det stödmaterial som har tagits fram tillsammans med funktionsprogrammet kommer vara till stor vikt och hjälp i det praktiska arbetet vid utvärderingen av huruvida de olika funktionskraven i programmet uppfylls, behöver åtgärdas i byggnationsfas eller hanteras i ett senare skede av verksamheten. Funktionsprogrammet har en tydlig struktur och skapar en bra överblick vilka funktioner som behöver finnas i en förskola med hög kvalité men saknar detaljer som återfinns i stödmaterialiet.

Förvaltningen ser även positivt till att ha ett gemensamt verktyg för att utvärdera och prioritera nämndens nuvarande förskolor på ett systematiskt sätt. Förvaltningen ser sedan en möjlighet utifrån både detta funktionsprogram och lekvärdesriktlinjer se vilka miljöer som eventuellt behöver prioriteras inom nämnden befintliga förskolebestånd.

Förvaltningen är också positiv till att lokalerna planeras med flexibilitet och omställbarhet i fokus, vilket innebär att verksamheten ska kunna anpassas vid förändrat barnantal, pedagogiska behov eller andra organisatoriska förändringar, vilket bidrar till långsiktig hållbarhet och framtidssäkring både för förskola och stadens i stort.

Lärmiljöerna ska enligt programmet även vara planerade med bra variation, utrymmen som kan användas både individuellt och i olika gruppstorlekar, vilket stödjer pedagogiska arbetssätt, barnens individuella behov och sociala utveckling. Vidare stödjer programmet effektiva arbetsmiljöer, där kök och övriga lokaler är utformade för ergonomi, hygien och smidiga förflyttningar, vilket skapar goda arbetsförutsättningar för personalen. Detta skapar en bra, effektiv och trygg miljö för både barn och personal som förvaltningen ställer sig positiv till.

Mänskliga rättigheter samt klimat- och miljökonsekvenser

Programmet bedöms kunna ha en positiv inverkan på barns rätt till en likvärdig förskola med hög kvalité samt att säkerställa att alla förskolor strävar efter att nå stadens miljö- och klimatmål.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 mars 2026 följande.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Henrik Åkerlund (SD), se Reservationer m.m.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 februari 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen är positiv till funktionsprogrammet och bedömer att det bidrar till likvärdighet, kvalitet och flexibilitet i stadens förskolelokaler. Programmet bidrar till att skapa miljöer som är inspirerande, trygga och anpassade efter barnens behov, och kan underlätta för personal och beställare under planering och projektering.

Samtidigt ser stadsdelsförvaltningen ett behov av att riktlinjerna blir mer konkreta. Framförallt i byggandet av nya förskolor, som ofta hamnar i bottenvåningen på flerbostadshus, hamnar förvaltningen i en förhandling med byggaktörer och fackförvaltningar, där kvadratmetrar är en viktig fråga. Om för liten yta lämnas till förskoleändamål i en detaljplan tvingas förvaltningen antingen acceptera lokaler som inte är ändamålsenliga eller tacka nej till en lokal trots att behovet finns. Exempelvis så behöver ett kapprum kunna rymma ett visst antal hyllor för barnens kläder och ett vilrum behöver kunna rymma ett visst antal madrasser för vila. Ett program som specificerade dessa mått tydligare skulle vara ett välkommet stöd i arbetet med att utforma ändamålsenliga och kostnadseffektiva förskolelokaler.

Även ambitionen om flexibel utformning behöver tydliggöras, då den annars kan vara svår att omsätta i praktiken och innebära utmaningar i kostnads- och genomförandeperspektiv.

Stadsdelsförvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningen tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 mars 2026 följande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens svar på remissen av Funktionsprogram för förskolelokaler och överlämnar svaret till Kommunstyrelsen.

Reservation av Aras Amin m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Saad Gourrada (C), se Reservationer m.m.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 februari 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på det stadsövergripande funktionsprogrammet för förskolelokaler och bedömer att det utgör ett viktigt stöd för en likvärdig och kvalitativ planering av förskolor i staden. Vid planering av ny- och ombyggnation av förskolor är behov och efterfrågan på förskoleplatser samt planmässiga och ekonomiska förutsättningar fortsatt avgörande. Förvaltningen anser att funktionsprogrammet, tillsammans med lekvärdesriktlinjer, skapar tydliga ramar för planerings- och projekteringsprocessen och bidrar till att stadens mål och intentioner uppfylls. Eventuella avsteg från funktionsprogrammet bör, i enlighet med programmets intentioner, hanteras av beställande stadsdelsförvaltning inom ramen för planerings- och projekteringsprocessen.

Järva stadsdelsnämnd

Järva stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 mars 2026 följande.

Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Ole-Jörgen Persson m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Reservation av Robert Westerlund (SD), se Reservationer m.m.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L), se Reservationer m.m.

Reservation av Patrick Amofah (C), se Reservationer m.m.

Järva stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 februari 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen bedömer förslaget till funktionsprogrammet för förskolelokaler positivt och sammantaget utgör ett grundläggande styrdokument som kommer att bidra till mer likvärdiga och kvalitativa förskolemiljöer i staden. Då programmet är övergripande behöver förvaltningen komplettera det med checklista. Det syftar till att konkretisera programmets funktionskrav utifrån lokala behov och förutsättningar, så att programmets syfte kan omsättas i praktiken på ett likvärdigt och verksamhetsnära sätt.

Därtill har förvaltningen deltagit i framtagandet av funktionsprogrammet genom representation i den stadsövergripande arbetsgruppen. Förvaltningen ser positivt på att funktionsprogrammet föreslås aktualitetsprövas eller revideras vart femte år, vilket möjliggör en kontinuerlig utveckling och anpassning till stadens förändrade behov.

Barnrättsperspektiv

Förvaltningen bedömer att funktionsprogram för förskolelokaler beaktar barnrättsperspektivet genom att säkerställa att alla barn får tillgång till trygga, tillgängliga och stimulerande lärmiljöer som stödjer deras rätt till lek, utveckling och lärande. Programmet betonar variation i lärmiljöer, god fysisk tillgänglighet och anpassningar som gör det möjligt för varje barn att vara delaktigt utifrån sina förutsättningar.

Funktionshinderperspektiv

Förvaltningen bedömer att funktionsprogram för förskolelokaler beaktar funktionshinderperspektivet genom att ställa krav på tillgängliga, flexibla och stödjande lärmiljöer för barn med olika funktionsnedsättningar. Programmet lyfter särskilt behovet av god överblickbarhet, anpassad ljud- och ljusmiljö samt tydliga orienteringsmöjligheter, vilket skapar förutsättningar för att alla barn ska kunna delta på lika villkor. I linje med detta betonar förvaltningen att färgsättning bör utformas med hänsyn till barn med särskilda behov. Detta ligger i linje med programmets krav på att färgsättning ska stödja tillgänglighet och orienterbarhet.

Jämställdhetsperspektiv

Förvaltningen bedömer att funktionsprogram för förskolelokaler beaktar jämställdhetsperspektiv vid utformandet av förskolor och lokaler. Funktionsprogrammet är könsneutralt och innebär därmed inte någon påverkan på barn utifrån könstillhörighet. Bedömningen är även att programmet inte medför några negativa konsekvenser för jämställdhet.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 mars 2026 följande.

Kungsholmens stadsdelsnämnd överlämnar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Charlotta Schenholm (L) och Henrik Sjölander m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Ersättaryttrande av Benjamin Jiang (KD) som instämde i reservation av Charlotta Schenholm (L) och Henrik Sjölander m.fl. (M).

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 februari 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på att staden har tagit fram ett gemensamt program för förskolelokaler. Det kan skapa en större likvärdighet och ett bättre stöd till förvaltningar och bolag vid planeringen av nya förskolor och vid ombyggnationer.

Programmet har en tydlig struktur och beaktar de viktiga perspektiven i planeringen av nya förskolor. Programmet skulle dock kunna lyfta fram miljö- och klimatarbetet på ett tydligare sätt bland annat gällande möjligheterna till återvinning av olika fraktioner.

Eftersom programmet är övergripande ser förvaltningen att det stödmaterial som ska tas fram av förskolenämnden är viktigt för att konkretisera de mer övergripande områdena i programmet.

Funktionsprogrammet tillsammans med Lekvärdesriktlinjer skapar förutsättningar för en ökad likvärdighet gällande förskolornas utformning både inomhus och utomhus, men också till en mer kostnads- och tidseffektiv planering av nya förskolor liksom vid anpassningar i befintliga förskolor.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Norra innerstadens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 mars 2026 följande.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Petra Gardos Ek m.fl. (M), Alexander Zejlon (L) och Daniele Fava (C), se Reservationer m.m.

Norra innerstadens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 januari 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen uppskattar att staden tar fram ett gemensamt program som kan utgöra en grund i arbetet med att skapa en likvärdig och kvalitativ funktionalitet vid nybyggnation av förskolelokaler.

Positivt är också att programmet tydliggör att lokala förutsättningar kan variera mycket, vilket påverkar förutsättningarna för efterlevnaden. Vidare uppskattas att programmet inkluderar ett samverkansperspektiv, dock vore det önskvärt om fler funktioner inkluderas i planeringen, exempelvis förskolans medarbetare och barnrättssamordnare. Förvaltningen upplever att detaljnivån i programmet varierar och i delar upplevs det alltför detaljstyrt.

Förvaltningen önskar att krav utifrån riktlinjer om Säker förskola får mer tyngd i programmet. Även vad gäller förskolegårdar önskas en större tydlighet utifrån krav på utformning, framför allt vad gäller hänsyn till klimataspekter, så som hantering av värmeböljor, stora vattenflöden samt solskydd. Förvaltningen önskar även ett förtydligande om vad som menas med att zoner bör planeras för samutnyttjande och innehålla flera funktioner. Vidare saknar programmet beskrivningar om personalens ytor och dess funktion och här efterfrågas ett större fokus på att varje förskola också är en arbetsplats. Behovet av personalrum, mötesrum, kontor och skrivbordsplatser blir ofta förbisett.

Förvaltningen saknar hänvisning till stadens styrdokument avseende regler och riktlinjer vid exempelvis materialval. Vid samverkan kring planering av förskolelokaler kan med fördel en tjänstedesignsmodell användas, där exempelvis resonemang om hur bra och kvalitativa materialval fokuserar på behov snarare än snabba lösningar.

Förvaltningen önskar att begreppet avdelning byts ut till enhet, då det ger en större flexibilitet i förhållande till nyttjandet av lokalerna. Begreppet barngrupp är en konstruktion som görs utifrån verksamhetens behov för dagen och detta begrepp krockar ibland med avdelningsbegreppet i nuvarande formulering.

Förvaltningen önskar att detaljplaner och kontrakt skrivs fram så att nyttjandet gäller kommunal verksamhet och inte enbart förskoleverksamhet. Utifrån den redan pågående demografiska förflyttningen mot färre barn och fler äldre kan lokaler behöva ställas om för att möta förvaltningens behov av andra verksamheter och för att kunna tillgodose invånarnas behov.

Förvaltningen ser att *Funktionsprogram för förskolelokaler* kan användas som en checklista tillsammans med stadsdelsförvaltningens typrumsbeskrivning för att få en heltäckande bild av verksamheten. Funktionsprogrammet upplevs för generellt beskrivet för att kunna användas enskilt. Här kan det behövas ett förtydligande kring

hur programmet ska användas i förhållande till förvaltningens befintliga dokument som exempelvis typumsbeskrivningar.

Förslaget innebär en höjning av ambitionsnivå vilket riskerar att driva kostnadsökningar. Förvaltningen menar att huvuddelen av de tilldelade medlen ska gå till att skapa bra verksamhet med barnen i fokus.

Förvaltningen föreslår att Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 mars 2026 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Sergej Salnikov (SD), se Reservationer m.m.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 februari 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till programmet *Funktionsprogram för förskolelokaler*. Det stadsövergripande programmet kan ge stöd vid ny-, om- och tillbyggnation av förskolor. Att utgå från ett program som syftar till att skapa en likvärdighet med utgångspunkt i trygghet och flexibilitet i förskolelokaler är en viktig del för att ge möjlighet till alla barns utveckling och lärande i förskolan.

Förvaltningen anser att funktionsprogrammet utgör en lägsta nivå och en kvalitetssäkring av funktionerna för att öka jämlikheten och höja likvärdigheten i stadens förskolor. Utifrån att varje förskoleprojekt är unikt är det positivt att även avsteg kan göras från programmet för att möta de förutsättningar som finns i det enskilda förskoleprojektet.

Det är av vikt att berörd stadsdelsförvaltning blir involverad tidigt i planprocessen inför nybyggnation av förskolor. Detta för att kunna säkerställa att funktionsprogrammet och andra styrdokument används. Vid implementering av riktlinjerna ser förvaltningen att det blir angeläget att utbilda relevanta funktioner.

Funktionsprogrammet är upplagt enligt samma struktur som utbildningsförvaltningens *Funktionsprogram för skollokaler*. Förvaltningen ser detta som en möjlighet att lättare samnyttja lokaler vid behov.

Barnrättsanalys

Förvaltningen bedömer att programmet beaktar barnets bästa genom att ge förutsättningar för lek, utveckling och lärande.

Jämställdhetsanalys

Förvaltningen bedömer att programmet inte medför några negativa konsekvenser för jämställdhet.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 mars 2026 följande.

Stadsdelsnämnden beslutar att godkänna förvaltningens skrivelse som svar på remiss om funktionsprogram för förskolelokaler.

Reservation av Sophia Granswed Baat m.fl. (M), Alice Vestlin (C) och Conny Gabrielsson (L), se Reservationer m.m.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 februari 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till en stadsövergripande samsyn vid planering av förskolor. Funktionsprogrammet i sig kan inte generera likvärdig kvalitet. Det uppnås genom hur varje huvudman aktivt arbetar med lokalernas användning. Det är i mötet mellan pedagog och barn som förskolans kvalitet skapas. Förvaltningen anser att programmet även bör vara styrande inför godkännande av en privat förskoleaktör för att bidra till likställighet inom staden.

De flesta av förvaltningens förskolor har en storlek som är 4–8 avdelningar vilket förvaltningen ser som en bra storlek. En förskola i den storleksordningen underlättar personalplanering och kontinuerlig kompetensutveckling. Den ger också möjlighet till ett arbetssätt där personalen kan samarbeta och undvika ensamarbete, vilket stärker både arbetsmiljö och säkerhet. Med en större personalgrupp blir bemanningen mer flexibel vid frånvaro, och barnen får fler kända vuxna omkring sig.

De pedagogiska ytornas omfattning är centrala för ändamålsenliga lokaler. Vid byggnation är det en utmaning att avdelningar byggs lika stora då antal barn per avdelning skiljer sig åt utifrån om det är en yngre- eller äldrebarngsgrupp. Det är därmed positivt att programmet lyfter det som angeläget att bygga flexibelt för olika gruppstorlekar och arbetssätt. Exempelvis anges att alla rumsytor inklusive korridorer ska vara inredningsbara, för att kunna användas till pedagogisk verksamhet. Vid planering av så kallade torg inom förskolan ska dessa kunna användas på ett flexibelt sätt. Hur förskolan använder torget är det som ger kvalitet inte själva ytan.

Förvaltningen hade gärna sett att en tillgänglig lärmiljö beskrevs mer genomgående i programmet i stället för en rubrik om Särskilda behov och individuellt stöd.

Programmet hade med fördel kunnat exemplifiera hur lokalernas beskaffenhet inte ska vara ett hinder för att ta emot ett barn med funktionshinder (s.9). Inomhusmiljön ska exempelvis inte ha fast inredning som inte är tillgänglig för alla likväl som att utomhusmiljön ska ha anpassningar för barn med fysiska funktionsnedsättningar.

Förvaltningen saknar tillgång till förvaring av pedagogiskt material i funktionsprogrammet. Inom kök och utomhusmiljö finns förvaring omnämnt men det är även av vikt i närhet till respektive avdelning.

Av programmet framgår att förskolegården ska mildra effekten av värmebölja. Förvaltningen önskar förtydliga att skugga ska finnas på gårdens alla mindre områden. En stor förskolegård är ofta avgränsad med staket i mindre områden, alla dessa bör ha möjlighet till skugga. Stödmaterialet bör exemplifiera samtliga funktionskrav för att minska möjligheten till tolkning. Att förskolan ska ha möjlighet till odling kan exempelvis både tolkas som tillgång till en pallkrage eller möjlighet till odling på friland.

Jämställdhetsanalys

Ärendet bedöms vara könsneutralt. Förslaget till funktionsprogram för förskolelokaler innebär inte någon påverkan utifrån könstillhörighet.

Barnkonsekvensanalys

Programmets innehåll berör samtliga barn i den kommunala förskolan. En stadsövergripande samsyn vid planering av förskolor kan gynna barn på flera sätt. Likvärdiga och funktionella förskolelokaler ger alla barn, oavsett förskola, tillgång till lek- och lärmiljöer. Välplanerade lokaler som fungerar väl kan även öka pedagogernas tid med barnen och minska tid för att lösa praktiska problem. Sammantaget bedöms programmet vara förenligt med barnets bästa.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 mars 2026 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Jonas Nilsson m.fl. (M) och Lars Rottem Krangnes (C), se Reservationer m.m.

Ersättnyttrande av Stefan Carneros (KD) som instämde i reservation av Jonas Nilsson m.fl. (M) och Lars Rottem Krangnes (C).

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 februari 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser förslaget till ett stadsövergripande funktionsprogram för förskolelokaler som positivt då det ska bidra till en likvärdig och kvalitativ funktionalitet vid nybyggnation av förskolelokaler, i såväl friliggande fastigheter som i flerbostadshus.

En tydlig struktur, ett gemensamt arbetssätt och gemensamma mallar inom staden skapar möjligheter för en bredare samverkan och en samsyn i arbetet, vilket är

nödvändigt för att nå likvärdighet vid planering och i den vidare projekteringsprocessen.

Funktionsprogrammet kommer, tillsammans med Lekvärdesriktlinjer, leda till en ökad likvärdighet gällande förskolornas utformning både inomhus och utomhus, men också till en mer kostnads- och tidseffektiv planering av nya förskolor liksom vid anpassningar i befintliga förskolor.

Funktionsprogrammet för förskola delar uppbyggnad med stadens funktionsprogram för skola. Detta medför att lokaler för skola och förskola får bättre förutsättningar för samverkan och samnyttjande. Förvaltningen ser det även som viktigt att förskolan skall kunna omvandlas inte bara från förskola till skola utan även till andra typer av lokaler som staden har behov utav, exempelvis dagverksamhet, träffpunkter eller trygghetslokaler.

Funktionsprogrammet föreslår att staden ska i normalfallet planera för förskolor med mellan 4–8 avdelningar. Förvaltningen anser då att tillagningskök alltid bör planeras in och att mottagningskök bör undvikas.

I funktionsprogrammet, s.17, står det att *"Varu- och avfallstransporter till verksamheten ska vara möjliga att utföra med hög säkerhet."* Det blir viktigt att det i samband med förskolans planering säkerställs att det finns lastzoner inplanerade i samband med förskolans placering.

Förvaltningen ser det som positivt att det i förslaget skrivs fram att varje förskoleprojekt är unikt och att förutsättningarna för förskolorna i staden skiljer sig åt både lokal- och verksamhetsmässigt samt ur driftsynpunkt. Vidare framgår att det i funktionsprogrammets tillämpning ingår att bedöma i vilken utsträckning det är lämpligt och möjligt att uppnå samtliga funktionskrav. Även detta ser förvaltningen som positivt.

Funktionsprogrammet lyfter fram vikten av en välplanerad utomhusmiljö och att för att skapa kvalitativa utemiljöer krävs att det finns en friyta i paritet med det antal barn som förskolan är dimensionerad för i enlighet med Lekvärdesriktlinjerna.

Funktionsprogrammet skulle kunna förtydligas med ett avsnitt som förklarar ett nuläge för hur förutsättningarna ser ut i Stockholm. Exempelvis har innerstaden en utmaning i att få tillgång till tillräcklig yta vid nybyggnation eller att förskolan inryms i bottenplan på ett flerfamiljshus. Att bygga förskole- och skolgårdar i en urban miljö är idag en utmaning. Men samtidigt är det positivt att dokumentet ska säkra tillräcklig yttorlek.

Förvaltningen skulle önska att det i funktionsprogrammet tas med något om snöröjning som många gånger är svår att utföra på gårdarna.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Barnrättsanalys

Förvaltningens bedömning är att Funktionsprogram för förskolelokaler beaktar barnrättsperspektivet vid utformandet av förskolor lokaler. Barnen får goda förutsättningar för lek, utveckling och lärande.

Jämställdhetsanalys

Förvaltningens bedömning är att ärendet inte har någon påverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män. En vidare jämställdhetsanalys genomförs därför inte.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 2 april 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Koncernledningen instämmer i att det är fördelaktigt med en gemensam struktur, arbetssätt och mallar. Det underlättar en samsyn i arbetet och bidrar till en mer likvärdig planering och utformning av förskolelokaler.

I likhet med flera dotterbolag vill koncernledningen samtidigt betona vikten av att funktionsprogrammet är tillräckligt flexibelt. Det behöver kunna anpassas till olika projekts förutsättningar. Förskolor byggs både som friliggande byggnader och som en del av flerbostadshus, vilket innebär olika krav på utformning, teknik och genomförande.

Det är viktigt att krav och riktlinjer möjliggör kostnadseffektiva lösningar och kan anpassas efter platsens och projektets behov, utan att kvaliteten försämras. Koncernledningen instämmer även i att begreppet omställbarhet kan förtydligas, liksom vilken nivå som avses i programmet.

Avslutningsvis ser koncernledningen positivt på att stadens bolag fortsatt får delta i dialog och samverkan kring utvecklingen av förskolelokaler.

Underremisser

Svenska Bostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse:

AB Svenska Bostäder är positiva till förslaget och instämmer i att det bidrar till en gemensam struktur för planering av förskolelokaler. Bolaget betonar vikten av flexibilitet, så att programmet kan anpassas till olika typer av projekt och förutsättningar. De framhåller även att programmet måste vara praktiskt tillämpbart, kostnadseffektivt och möjliggöra anpassning utan att kvaliteten försämras. Bolaget efterlyser även en ekonomisk konsekvens- och processbeskrivning för att tydliggöra ansvar, beslut och ekonomiska ramar samt säkerställa genomförbarheten.

Familjebostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Familjebostäder ser positivt på att förskolenämnden tagit fram ett generellt och stadsövergripande funktionsprogram. Det skapar förutsägbarhet och likvärdighet vilket underlättar vid planering av nya förskolor.

Familjebostäder saknar en ekonomisk konsekvens- och processbeskrivning för att säkerställa genomförbarheten och minska risken för att projekt drivs vidare utan att beslut tas gällande dess genomförbarhet.

Stockholmshems remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stockholmshem ser positivt på ambitionen om likvärdiga och långsiktigt hållbara förskolelokaler. För att programmet ska fungera som ett effektivt styrinstrument och inte riskera olika tolkningar och svag kostnadskontroll mellan projekt ser bolaget att kraven behöver preciseras. Funktionskrav måste vara mätbara, verifierbara eller kopplade till tydliga tekniska principer och referensstandarder.

Bolaget ser att programmets genomgående krav på generella, flexibla och omställbara lokaler med anpassningsbara installationer kan innebära ekonomiska och klimatmässiga konsekvenser som behöver beaktas. Att systematiskt skapa möjlighet till omfattande framtida ombyggnationer påverkar investeringskostnad, bruttoarea och klimatavtryck i varje projekt. Programmet bör därför tydligare definiera vilken nivå av omställbarhet som avses.

SISABs remissvar har i huvudsak följande lydelse:

SISAB välkomnar ett stadsövergripande funktionsprogram för förskola och ser fram emot att tillsammans med förskoleförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna säkerställa att staden skapar ändamålsenliga lokaler med goda och långsiktiga förutsättningar för alla barn i Stockholm.

Bolaget lyfter även betydelsen av att stödmaterialet till programmet tillsammans med dokumentet Lekvärdesriktlinjer utgör ett verktyg för planering och projektering av nya förskolor samt vid om- och tillbyggnad av befintliga förskolor. SISAB anser att det finns flera utmaningar kopplade till avsnittet om omställbarhet och att det bör hanteras som ett fortsatt utvecklingsarbete.

Reservationer m.m.

Förskolenämnden

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L)

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att uppdra åt förvaltningen att återkomma med ett reviderat program
3. Att därutöver anföra följande

Vi välkomnar arbetet med att ta fram ett stadsövergripande funktionsprogram för förskolelokaler och delar ambitionen om ökad likvärdighet, kvalitet och långsiktig hållbarhet i stadens förskolor.

Funktionsprogrammet anger att staden i normalfallet planerar för 4-8 avdelningar, med möjlighet till ännu större förskolor efter särskild prövning. Liberalerna menar att denna inriktning behöver omprövas. Små barn behöver överskådliga miljöer, korta avstånd och begränsade sociala kontakter. Vi vill därför se en lägre gräns där förskolor i normalfallet planeras för 2–6 avdelningar per enhet.

Barnens behov av trygghet, överblickbarhet och mindre sammanhang måste väga tyngre än administrativa eller organisatoriska standardlösningar. För många barn – inte minst barn med behov av särskilt stöd – är stora förskolor en utmanande miljö, medan mindre enheter ger bättre förutsättningar för lugn, närhet och stabila relationer, vilket är grundläggande för barns utveckling och välmående.

Programmet lyfter inte heller det viktiga frågan om motorisk träning för barn – även inomhus. Vi menar därför att programmet bör kompletteras med ett krav på att varje förskola ska ha ett rum avsett för rörelse och motorisk träning. Detta är särskilt viktigt eftersom vi redan nu ser att barns motoriska förmågor har minskat de senaste decennierna. I längden påverkar detta även deras fysiska och psykiska mående och inlärningsförmåga.

Förskolan är ofta det första mötet med det offentliga samhället. Då måste vi säkerställa att den möter barn i deras skala – med miljöer som skapar trygghet, delaktighet och möjlighet att utvecklas på bästa sätt utifrån sina egna förutsättningar.

Reservation av Ismail Ali (C) och Amelie Langby m.fl. (M)

1. Att delvis avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att Funktionsprogram för förskolelokaler justeras så att programmet inte anger en nedre normerande storleksgräns för förskolor
3. Att därutöver anföra följande

Vi välkomnar att staden tar ett samlat grepp om funktionella krav för förskolelokaler och delar ambitionen om hög kvalitet, god arbetsmiljö och långsiktig hållbarhet. Det

är glädjande att vänsterstyret till sist har lyssnat på föräldrars och våra partiers oro över de enorma förskolor som byggs i stadens regi.

Samtidigt anser vi att funktionsprogrammet i sin nuvarande utformning inte tar hänsyn till barns skilda behov, lokala förutsättningar och familjers olika önskemål. För vissa barn är det avgörande att få vistas i mindre sammanhang med lugnare miljö, färre relationer och hög igenkänning. För dessa barn kan storleken på verksamheten vara viktigare än exempelvis tillgång till tillagningskök eller andra storskaliga funktioner.

Den nedre normerande storleksgränsen för förskolor riskerar att tränga undan mindre förskolor, inklusive föräldrakooperativ och fristående aktörer, trots att dessa ofta erbjuder den typ av miljö som vissa barn särskilt gynnas av. Det är dessa barn som kommer få betala priset för vänsterstyret ideologiska motstånd mot fristående aktörer.

Därtill saknar vi en tydligare prioritering mellan programmets många funktionskrav. När samtliga funktioner ges samma tyngd finns en uppenbar risk att programmet blir svårt att tillämpa i praktiken, särskilt i projekt med begränsade ytor. Ett styrande dokument bör ge vägledning även i situationer där målkonflikter uppstår.

Vi ser även med oro på att funktionsprogrammet inte berör lokalernas utformning med hänsyn till externa hot och allvarliga riskscenarier, såsom behov av inrymning och säker utrymning vid pågående dödligt våld. Mot bakgrund av samhällsutvecklingen anser vi att detta är en allvarlig brist.

Exploateringsnämnden

Reservation av Peter Öberg (L)

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut.
2. Att uppdra åt förvaltningen att återkomma med ett reviderat program.
3. Att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar arbetet med att ta fram ett stadsövergripande funktionsprogram för förskolelokaler och delar ambitionen om ökad likvärdighet, kvalitet och långsiktig hållbarhet i stadens förskolor.

Funktionsprogrammet anger att staden i normalfallet planerar för 4–8 avdelningar, med möjlighet till ännu större förskolor efter särskild prövning. Liberalerna menar att denna inriktning behöver omprövas. Små barn behöver överskådliga miljöer, korta avstånd och begränsade sociala kontakter. Vi vill därför se en lägre gräns för förskolor i normalfallet planeras för 2–6 avdelningar per enhet.

Barnens behov av trygghet, överblickbarhet och mindre sammanhang måste väga tyngre än administrativa eller organisatoriska standardlösningar. För många barn – inte minst barn med behov av särskilt stöd – är stora förskolor en utmanande miljö,

medan mindre enheter ger bättre förutsättningar för lugn, närhet och stabila relationer, vilket är grundläggande för barns utveckling och välmående.

Programmet lyfter inte heller det viktiga frågan om motorisk träning för barn– även inomhus. Vi menar därför att programmet bör kompletteras med ett krav få att varje förskola ska ha ett rum avsett för rörelse och motorisk träning. Detta är särskilt viktigt eftersom vi redan nu ser att barns motoriska förmågor har minskat de senaste decennierna. I längden påverkar detta även deras fysiska och psykiska mående och inlärningsförmåga.

Förskolan är ofta det första mötet med det offentliga samhället. Då måste vi säkerställa att den möter barn i deras skala – med miljöer som skapar trygghet, delaktighet och möjlighet att utvecklas på bästa sätt utifrån sina egna förutsättningar.

Fastighetsnämnden

Reservation av Henrik Virro m.fl. (M)

1. Att delvis avslå förvaltningens förslag till beslut.
2. Att Funktionsprogram för förskolelokaler justeras så att programmet inte anger en nedre normerande storleksgräns för förskolor samt har sex avdelningar som övre gräns.
3. Att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar att staden tar ett samlat grepp om funktionella krav för förskolelokaler och delar ambitionen om hög kvalitet, god arbetsmiljö och långsiktig hållbarhet. Det är glädjande att vänsterstyret till sist har lyssnat på föräldrars och våra partiers oro över de enorma förskolor som byggs i stadens regi.

Samtidigt anser vi att funktionsprogrammet i sin nuvarande utformning inte tar hänsyn till barns skilda behov, lokala förutsättningar och familjers olika önskemål. För vissa barn är det avgörande att få vistas i mindre sammanhang med lugnare miljö, färre relationer och hög igenkänning. För dessa barn kan storleken på verksamheten vara viktigare än exempelvis tillgång till tillagningskök eller andra storskaliga funktioner.

Den nedre normerande storleksgränsen för förskolor riskerar att tränga undan mindre förskolor, inklusive föräldrakooperativ och fristående aktörer, trots att dessa ofta erbjuder den typ av miljö som vissa barn särskilt gynnas av. Det är dessa barn som kommer få betala priset för vänsterstyret ideologiska motstånd mot fristående aktörer. Det föreslagna övre spannet på planerade förskolor är även för högt, där förskolor med åtta avdelningar kan husera över 120 barn. Staden bör således i normalfallet inte planera för förskolor som är större än sex avdelningar.

Endast efter särskild prövning av alla tänkbara alternativ kan förskolor som har fler än 6 avdelningar planeras, detta ska i så fall beslutas av beställande nämnd och ske i ett tidigt skede.

Därtill saknar vi en tydligare prioritering mellan programmets många funktionskrav. När samtliga funktioner ges samma tyngd finns en uppenbar risk att programmet blir svårt att tillämpa i praktiken, särskilt i projekt med begränsade ytor. Ett styrande dokument bör ge vägledning även i situationer där målkonflikter uppstår.

Vi ser även med oro på att funktionsprogrammet inte berör lokalernas utformning med hänsyn till externa hot och allvarliga riskscenarier, såsom behov av inrymning och säker utrymning vid pågående dödligt våld. Mot bakgrund av samhällsutvecklingen anser vi att detta är en allvarlig brist.

Särskilt uttalande av Hansi Karppinen (L)

Vi välkomnar arbetet med att ta fram ett stadsövergripande funktionsprogram för förskolelokaler och delar ambitionen om ökad likvärdighet, kvalitet och långsiktig hållbarhet i stadens förskolor.

Funktionsprogrammet anger att staden i normalfallet planerar för 4–8 avdelningar, med möjlighet till ännu större förskolor efter särskild prövning. Liberalerna menar att denna inriktning behöver omprövas. Små barn behöver överskådliga miljöer, korta avstånd och begränsade sociala kontakter. Vi vill därför se en lägre gräns där förskolor i normalfallet planeras för 2–6 avdelningar per enhet.

Barnens behov av trygghet, överblickbarhet och mindre sammanhang måste väga tyngre än administrativa eller organisatoriska standardlösningar. För många barn – inte minst barn med behov av särskilt stöd – är stora förskolor en utmanande miljö, medan mindre enheter ger bättre förutsättningar för lugn, närhet och stabila relationer, vilket är grundläggande för barns utveckling och välmående.

Programmet lyfter inte heller den viktiga frågan om motorisk träning för barn – även inomhus. Vi menar därför att programmet bör kompletteras med ett krav på att varje förskola ska ha ett rum avsett för rörelse och motorisk träning. Detta är särskilt viktigt eftersom vi redan nu ser att barns motoriska förmågor har minskat de senaste decennierna. I längden påverkar detta även deras fysiska och psykiska mående och inlärningsförmåga.

Förskolan är ofta det första mötet med det offentliga samhället. Då måste vi säkerställa att den möter barn i deras skala – med miljöer som skapar trygghet, delaktighet och möjlighet att utvecklas på bästa sätt utifrån sina egna förutsättningar.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservation av Elin Hjelmestam (L)

1. att avslå förvaltningens förslag till beslut.
2. att uppdraga åt förvaltningen att återkomma med ett reviderat program.
3. att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar arbetet med att ta fram ett stadsövergripande funktionsprogram för förskolelokaler och delar ambitionen om ökad likvärdighet, kvalitet och långsiktig hållbarhet i stadens förskolor.

Funktionsprogrammet anger att staden i normalfallet planerar för 4–8 avdelningar, med möjlighet till ännu större förskolor efter särskild prövning. Liberalerna menar att denna inriktning behöver omprövas. Små barn behöver överskådliga miljöer, korta avstånd och begränsade sociala kontakter. Vi vill därför se en lägre gräns för förskolor i normalfallet planeras för 2–6 avdelningar per enhet.

Barnens behov av trygghet, överblickbarhet och mindre sammanhang måste väga tyngre än administrativa eller organisatoriska standardlösningar. För många barn – inte minst barn med behov av särskilt stöd – är stora förskolor en utmanande miljö, medan mindre enheter ger bättre förutsättningar för lugn, närhet och stabila relationer, vilket är grundläggande för barns utveckling och välmående.

Programmet lyfter inte heller det viktiga frågan om motorisk träning för barn – även inomhus. Vi menar därför att programmet bör kompletteras med ett krav på att varje förskola ska ha ett rum avsett för rörelse och motorisk träning. Detta är särskilt viktigt eftersom vi redan nu ser att barns motoriska förmågor har minskat de senaste decennierna. I längden påverkar detta även deras fysiska och psykiska mående och inlärningsförmåga.

Förskolan är ofta det första mötet med det offentliga samhället. Då måste vi säkerställa att den möter barn i deras skala – med miljöer som skapar trygghet, delaktighet och möjlighet att utvecklas på bästa sätt utifrån sina egna förutsättningar.

Reservation av Ashna Ibrahim (C)

1. att delvis avslå förvaltningens förslag till beslut.
2. att Funktionsprogram för förskolelokaler justeras så att programmet inte anger en nedre normerande storleksgräns för förskolor.
3. att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar att staden tar ett samlat grepp om funktionella krav för förskolelokaler och delar ambitionen om hög kvalitet, god arbetsmiljö och långsiktig hållbarhet. Det är glädjande att vänsterstyret till sist har lyssnat på föräldrars och våra partiers oro över de enorma förskolor som byggs i stadens regi.

Samtidigt anser vi att funktionsprogrammet i sin nuvarande utformning inte tar hänsyn till barns skilda behov, lokala förutsättningar och familjers olika önskemål. För vissa barn är det avgörande att få vistas i mindre sammanhang med lugnare miljö, färre relationer och hög igenkänning. För dessa barn kan storleken på verksamheten vara viktigare än exempelvis tillgång till tillagningskök eller andra storskaliga funktioner.

Den nedre normerande storleksgränsen för förskolor riskerar att tränga undan mindre förskolor, inklusive föräldrakooperativ och fristående aktörer, trots att dessa ofta

erbjuder den typ av miljö som vissa barn särskilt gynnas av. Det är dessa barn som kommer få betala priset för vänsterstyret ideologiska motstånd mot fristående aktörer.

Därtill saknar vi en tydligare prioritering mellan programmets många funktionskrav. När samtliga funktioner ges samma tyngd finns en uppenbar risk att programmet blir svårt att tillämpa i praktiken, särskilt i projekt med begränsade ytor. Ett styrande dokument bör ge vägledning även i situationer där målkonflikter uppstår.

Vi ser även med oro på att funktionsprogrammet inte berör lokalernas utformning med hänsyn till externa hot och allvarliga riskscenarier, såsom behov av inrymning och säker utrymning vid pågående dödligt våld. Mot bakgrund av samhällsutvecklingen anser vi att detta är en allvarlig brist.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation av Björn Ljung (L)

Björn Ljung (L) föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att avslå kontorets förslag till beslut samt att därutöver anför följande:

Vi välkomnar arbetet med att ta fram ett stadsövergripande funktionsprogram för förskolelokaler och delar ambitionen om ökad likvärdighet, kvalitet och långsiktig hållbarhet i stadens förskolor.

Funktionsprogrammet anger att staden i normalfallet planerar för 4–8 avdelningar, med möjlighet till ännu större förskolor efter särskild prövning. Liberalerna menar att denna inriktning behöver omprövas. Små barn behöver överskådliga miljöer, korta avstånd och begränsade sociala kontakter. Vi vill därför se en lägre gräns för förskolor i normalfallet planeras för 2–6 avdelningar per enhet.

Barnens behov av trygghet, överblickbarhet och mindre sammanhang måste väga tyngre än administrativa eller organisatoriska standardlösningar. För många barn – inte minst barn med behov av särskilt stöd – är stora förskolor en utmanande miljö, medan mindre enheter ger bättre förutsättningar för lugn, närhet och stabila relationer, vilket är grundläggande för barns utveckling och välmående.

Programmet lyfter inte heller det viktiga frågan om motorisk träning för barn – även inomhus. Vi menar därför att programmet bör kompletteras med ett krav få att varje förskola ska ha ett rum avsett för rörelse och motorisk träning. Detta är särskilt viktigt eftersom vi redan nu ser att barns motoriska förmågor har minskat de senaste decennierna. I längden påverkar detta även deras fysiska och psykiska mående och inlärningsförmåga.

Förskolan är ofta det första mötet med det offentliga samhället. Då måste vi säkerställa att den möter barn i deras skala – med miljöer som skapar trygghet, delaktighet och möjlighet att utvecklas på bästa sätt utifrån sina förutsättningar.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C)

Centerpartiet välkomnar att staden tar ett samlat grepp om funktionella krav för förskolelokaler och delar ambitionen om hög kvalitet, god arbetsmiljö och långsiktig hållbarhet. Det är glädjande att vänsterstyret till sist har lyssnat på föräldrars och våra partiers oro över de enorma förskolor som byggs i stadens regi.

Samtidigt anser vi att funktionsprogrammet i sin nuvarande utformning inte tar hänsyn till barns skilda behov, lokala förutsättningar och familjers olika önskemål. För vissa barn är det avgörande att få vistas i mindre sammanhang med lugnare miljö, färre relationer och hög igenkänning. För dessa barn kan storleken på verksamheten vara viktigare än exempelvis tillgång till tillagningskök eller andra storskaliga funktioner.

Den nedre normerande storleksgränsen för förskolor riskerar att tränga undan mindre förskolor, inklusive föräldrakooperativ och fristående aktörer, trots att dessa ofta erbjuder den typ av miljö som vissa barn särskilt gynnas av. Det är dessa barn som kommer få betala priset för vänsterstyret ideologiska motstånd mot fristående aktörer.

Därtill saknar vi en tydligare prioritering mellan programmets många funktionskrav. När samtliga funktioner ges samma tyngd finns en uppenbar risk att programmet blir svårt att tillämpa i praktiken, särskilt i projekt med begränsade ytor. Ett styrande dokument bör ge vägledning även i situationer där målkonflikter uppstår.

Vi ser även med oro på att funktionsprogrammet inte berör lokalernas utformning med hänsyn till externa hot och allvarliga riskscenarier, såsom behov av inrymning och säker utrymning vid pågående dödligt våld. Mot bakgrund av samhällsutvecklingen anser vi att detta är en allvarlig brist.

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation av Johan Duvdahl (C) och Stefan Ennerfelt (L)

1. Att delvis avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att Funktionsprogram för förskolelokaler justeras så att programmet inte anger en nedre normerande storleksgräns för förskolor
3. Att därutöver anföra följande

Vi välkomnar att staden tar ett samlat grepp om funktionella krav för förskolelokaler och delar ambitionen om hög kvalitet, god arbetsmiljö och långsiktig hållbarhet. Det är glädjande att vänsterstyret till sist har lyssnat på föräldrars och våra partiers oro över de enorma förskolor som byggs i stadens regi.

Samtidigt anser vi att funktionsprogrammet i sin nuvarande utformning inte tar hänsyn till barns skilda behov, lokala förutsättningar och familjers olika önskemål. För vissa barn är det avgörande att få vistas i mindre sammanhang med lugnare miljö, färre relationer och hög igenkänning. För dessa barn kan storleken på verksamheten

vara viktigare än exempelvis tillgång till tillagningskök eller andra storskaliga funktioner.

Den nedre normerande storleksgränsen för förskolor riskerar att tränga undan mindre förskolor, inklusive föräldrakooperativ och fristående aktörer, trots att dessa ofta erbjuder den typ av miljö som vissa barn särskilt gynnas av. Det är dessa barn som kommer få betala priset för vänsterstyret ideologiska motstånd mot fristående aktörer.

Därtill saknar vi en tydligare prioritering mellan programmets många funktionskrav. När samtliga funktioner ges samma tyngd finns en uppenbar risk att programmet blir svårt att tillämpa i praktiken, särskilt i projekt med begränsade ytor. Ett styrande dokument bör ge vägledning även i situationer där målkonflikter uppstår.

Vi ser även med oro på att funktionsprogrammet inte berör lokalernas utformning med hänsyn till externa hot och allvarliga riskscenarier, såsom behov av inrymning och säker utrymning vid pågående dödligt våld. Mot bakgrund av samhällsutvecklingen anser vi att detta är en allvarlig brist.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation av Gustav Johansson m.fl. (M) och Christina Peterson (C)

1. Att delvis avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att Funktionsprogram för förskolelokaler justeras så att programmet inte anger en nedre normerande storleksgräns för förskolor samt har sex avdelningar som övre gräns.
3. Att därutöver anföra följande

Vi välkomnar att staden tar ett samlat grepp om funktionella krav för förskolelokaler och delar ambitionen om hög kvalitet, god arbetsmiljö och långsiktig hållbarhet. Det är glädjande att vänsterstyret till sist har lyssnat på föräldrars och våra partiers oro över de enorma förskolor som byggs i stadens regi. Samtidigt anser vi att funktionsprogrammet i sin nuvarande utformning inte tar hänsyn till barns skilda behov, lokala förutsättningar och familjers olika önskemål. För vissa barn är det avgörande att få vistas i mindre sammanhang med lugnare miljö, färre relationer och hög igenkänning. För dessa barn kan storleken på verksamheten vara viktigare än exempelvis tillgång till tillagningskök eller andra storskaliga funktioner.

Den nedre normerande storleksgränsen för förskolor riskerar att tränga undan mindre förskolor, inklusive föräldrakooperativ och fristående aktörer, trots att dessa ofta erbjuder den typ av miljö som vissa barn särskilt gynnas av. Det är dessa barn som kommer få betala priset för vänsterstyret ideologiska motstånd mot fristående aktörer. Det föreslagna övre spannet på planerade förskolor är även för högt, där förskolor med åtta avdelningar kan husera över 120 barn. Staden bör således i normalfallet inte planera för förskolor som är större än sex avdelningar.

Endast efter särskild prövning av alla tänkbara alternativ kan förskolor som har fler än 6 avdelningar planeras, detta ska i så fall beslutas av beställande nämnd och ske i ett tidigt skede. Därtill saknar vi en tydligare prioritering mellan programmets många funktionskrav. När samtliga funktioner ges samma tyngd finns en uppenbar risk att programmet blir svårt att tillämpa i praktiken, särskilt i projekt med begränsade ytor. Ett styrande dokument bör ge vägledning även i situationer där målkonflikter uppstår.

Vi ser även med oro på att funktionsprogrammet inte berör lokalernas utformning med hänsyn till externa hot och allvarliga riskscenarier, såsom behov av inrymning och säker utrymning vid pågående dödligt våld. Mot bakgrund av samhällsutvecklingen anser vi att detta är en allvarlig brist.

Reservation av Emelie Wassermann (SD)

1. Att återremittera ärendet och uppdra till förvaltningen att återkomma med ett nytt förslag där Sverigedemokraternas kompletteringar nedan införs.
2. Att i andra hand avslå förvaltningens förslag till beslut.
3. Därutöver anföra följande:

Det är positivt att staden tar fram ett gemensamt funktionsprogram för förskolelokaler, eftersom det kan bidra till ökad likvärdighet och bättre planering av förskolor i hela Stockholm. En tydligare struktur och gemensamma utgångspunkter är viktiga för att säkerställa att förskolans miljöer utformas med barnens bästa i fokus.

Samtidigt är det tydligt att funktionsprogrammet i flera delar är alltför generellt utformat. Det lämnar ett stort tolkningsutrymme, vilket riskerar att leda till att ekonomiska överväganden i praktiken väger tyngre än barns behov av trygga, ändamålsenliga och kvalitativa miljöer. För att säkerställa en hög och likvärdig kvalitet i stadens förskolor krävs tydligare krav och riktlinjer.

Det är särskilt anmärkningsvärt att funktionsprogrammet inte tydligare kopplar lokalernas utformning till barngruppernas storlek. Förskolans kvalitet avgörs inte enbart av lokalernas utformning, utan i hög grad av hur många barn som vistas i varje grupp. I ett läge där barnkullarna minskar finns det nu en möjlighet att minska barngruppernas storlek, något som Sverigedemokraterna har prioriterat i sin budget. Den möjligheten bör tas tillvara.

Vidare ser vi en risk att programmet kan bidra till att storförskolor planeras, vilket kan påverka tryggheten och skapa mer institutionsliknande miljöer. Förskolor bör i stället utformas i mindre och mer överblickbara enheter där barn ges möjlighet till trygghet, närhet och goda relationer. Utomhusmiljön och tillgången till tillräcklig friyta är en annan avgörande kvalitetsfaktor. Det är därför angeläget att säkerställa att lekvrdesriktlinjer och krav på friyta enligt Boverkets riktlinjer inte urholkas i praktiken, utan fortsatt ges en central roll i planeringen av förskolor.

Sammanfattningsvis behöver funktionsprogrammet kompletteras med tydligare krav och en starkare koppling till barngruppernas storlek, för att säkerställa att stadens förskolor utvecklas med fokus på trygghet, kvalitet och barns bästa.

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation av Olof Peterson m.fl. (M) och Christer Eriksson (C)

1. Att delvis avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att Funktionsprogram för förskolelokaler justeras så att programmet inte anger en nedre normerande storleksgräns för förskolor samt har sex avdelningar som övre gräns.
3. Att därutöver anföra följande

Vi välkomnar att staden tar ett samlat grepp om funktionella krav för förskolelokaler och delar ambitionen om hög kvalitet, god arbetsmiljö och långsiktig hållbarhet. Det är glädjande att vänsterstyret till sist har lyssnat på föräldrars och våra partiers oro över de enorma förskolor som byggs i stadens regi.

Samtidigt anser vi att funktionsprogrammet i sin nuvarande utformning inte tar hänsyn till barns skilda behov, lokala förutsättningar och familjers olika önskemål. För vissa barn är det avgörande att få vistas i mindre sammanhang med lugnare miljö, färre relationer och hög igenkänning. För dessa barn kan storleken på verksamheten vara viktigare än exempelvis tillgång till tillagningskök eller andra storskaliga funktioner.

Den nedre normerande storleksgränsen för förskolor riskerar att tränga undan mindre förskolor, inklusive föräldrakooperativ och fristående aktörer, trots att dessa ofta erbjuder den typ av miljö som vissa barn särskilt gynnas av. Det är dessa barn som kommer få betala priset för vänsterstyret ideologiska motstånd mot fristående aktörer. Det föreslagna övre spannet på planerade förskolor är även för högt, där förskolor med åtta avdelningar kan husera över 120 barn. Staden bör således i normalfallet inte planera för förskolor som är större än sex avdelningar.

Endast efter särskild prövning av alla tänkbara alternativ kan förskolor som har fler än 6 avdelningar planeras, detta ska i så fall beslutas av beställande nämnd och ske i ett tidigt skede.

Därtill saknar vi en tydligare prioritering mellan programmets många funktionskrav. När samtliga funktioner ges samma tyngd finns en uppenbar risk att programmet blir svårt att tillämpa i praktiken, särskilt i projekt med begränsade ytor. Ett styrande dokument bör ge vägledning även i situationer där målkonflikter uppstår.

Vi ser även med oro på att funktionsprogrammet inte berör lokalernas utformning med hänsyn till externa hot och allvarliga riskscenarier, såsom behov av inrymning och säker utrymning vid pågående dödligt våld. Mot bakgrund av samhällsutvecklingen anser vi att detta är en allvarlig brist.

Reservation av Leif Söderström (SD)

1. Att nämnden ställer sig bakom att funktionsprogrammets avsnitt för utomhusmiljö även ska beakta tryggheten avseende kriminella aktiviteter på förskolegårdarna.
2. Att därutöver anföra följande.

På senare tid har media och polisen larmat om att kriminella gäng använder stadens förskolegårdar som träffpunkter och gömslen för narkotika och vapen.

Det är stor risk att barnen kan skadas allvarligt om de får tag på vapen eller narkotika i sin lekmiljö, därför måste förskolorna med tillhörande gårdar omfattas av trygghetsåtgärder som garanterar att denna typ av materia inte kan förekomma på dessa platser.

Förutom att fysiskt begränsa tillgängligheten bör även stadens upphandlade tjänst av specialsökhundar användas regelbundet för sanerings sök.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Reservation av Henrik Åkerlund (SD)

1. Sverigedemokraterna yrkar på att avslå förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver anföra följande:

Det är positivt att staden tar fram ett gemensamt funktionsprogram för förskolelokaler, eftersom det kan bidra till ökad likvärdighet och bättre planering av förskolor i hela Stockholm. En tydligare struktur och gemensamma utgångspunkter är viktiga för att säkerställa att förskolans miljöer utformas med barnens bästa i fokus.

Samtidigt är det tydligt att funktionsprogrammet i flera delar är alltför generellt utformat. Det lämnar ett stort tolkningsutrymme, vilket riskerar att leda till att ekonomiska överväganden i praktiken väger tyngre än barns behov av trygga, ändamålsenliga och kvalitativa miljöer. För att säkerställa en hög och likvärdig kvalitet i stadens förskolor krävs tydligare krav och riktlinjer.

Det är särskilt anmärkningsvärt att funktionsprogrammet inte tydligare kopplar lokalernas utformning till barngruppernas storlek. Förskolans kvalitet avgörs inte enbart av lokalernas utformning, utan i hög grad av hur många barn som vistas i varje grupp. I ett läge där barnkullarna minskar finns det nu en möjlighet att minska barngruppernas storlek, något som Sverigedemokraterna har prioriterat i sin budget. Den möjligheten bör tas tillvara.

Vidare ser vi en risk att programmet kan bidra till att större förskolor planeras, vilket kan påverka tryggheten och skapa mer institutionsliknande miljöer. Förskolor bör i stället utformas i mindre och mer överblickbara enheter där barn ges möjlighet till trygghet, närhet och goda relationer.

Utomhusmiljön och tillgången till tillräcklig friyta är en annan avgörande kvalitetsfaktor. Det är därför angeläget att säkerställa att lekvärdesriktlinjer och krav på friyta inte urholkas i praktiken, utan fortsatt ges en central roll i planeringen av förskolor.

Sammanfattningsvis behöver funktionsprogrammet kompletteras med tydligare krav och en starkare koppling till barngruppernas storlek, för att säkerställa att stadens förskolor utvecklas med fokus på trygghet, kvalitet och barns bästa.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation av Aras Amin m.fl. (M)

1. Att delvis avslå förvaltningens förslag till beslut.
2. Att Funktionsprogram för förskolelokaler justeras så att programmet inte anger en nedre normerande storleksgräns för förskolor samt har sex avdelningar som övre gräns.
3. Att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar att staden tar ett samlat grepp om funktionella krav för förskolelokaler och delar ambitionen om hög kvalitet, god arbetsmiljö och långsiktig hållbarhet. Det är glädjande att vänsterstyret till sist har lyssnat på föräldrars och våra partiers oro över de enorma förskolor som byggs i stadens regi. Samtidigt anser vi att funktionsprogrammet i sin nuvarande utformning inte tar hänsyn till barns skilda behov, lokala förutsättningar och familjers olika önskemål. För vissa barn är det avgörande att få vistas i mindre sammanhang med lugnare miljö, färre relationer och hög igenkänning. För dessa barn kan storleken på verksamheten vara viktigare än exempelvis tillgång till tillagningskök eller andra storskaliga funktioner.

Den nedre normerande storleksgränsen för förskolor riskerar att tränga undan mindre förskolor, inklusive föräldrakooperativ och fristående aktörer, trots att dessa ofta erbjuder den typ av miljö som vissa barn särskilt gynnas av. Det är dessa barn som kommer få betala priset för vänsterstyret ideologiska motstånd mot fristående aktörer. Det föreslagna övre spannet på planerade förskolor är även för högt, där förskolor med åtta avdelningar kan husera över 120 barn. Staden bör således i normalfallet inte planera för förskolor som är större än sex avdelningar. Endast efter särskild prövning av alla tänkbara alternativ kan förskolor som har fler än 6 avdelningar planeras, detta ska i så fall beslutas av beställande nämnd och ske i ett tidigt skede.

Därtill saknar vi en tydligare prioritering mellan programmets många funktionskrav. När samtliga funktioner ges samma tyngd finns en uppenbar risk att programmet blir svårt att tillämpa i praktiken, särskilt i projekt med begränsade ytor. Ett styrande dokument bör ge vägledning även i situationer där målkonflikter uppstår. Vi ser även med oro på att funktionsprogrammet inte berör lokalernas utformning med hänsyn till externa hot och allvarliga riskscenarier, såsom behov av inrymning och säker

utrymning vid pågående dödligt våld. Mot bakgrund av samhällsutvecklingen anser vi att detta är en allvarlig brist.

Reservation av Saad Gourrada (C)

1. Att delvis avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att Funktionsprogram för förskolelokaler justeras så att programmet inte anger en nedre normerande storleksgräns för förskolor
3. Att därutöver anföra följande:

Centerpartiet välkomnar att staden tar ett samlat grepp om funktionella krav för förskolelokaler och delar ambitionen om hög kvalitet, god arbetsmiljö och långsiktig hållbarhet. Det är glädjande att vänsterstyret till sist har lyssnat på föräldrars och våra partiers oro över de enorma förskolor som byggs i stadens regi.

Samtidigt anser vi att funktionsprogrammet i sin nuvarande utformning inte tar hänsyn till barns skilda behov, lokala förutsättningar och familjers olika önskemål. För vissa barn är det avgörande att få vistas i mindre sammanhang med lugnare miljö, färre relationer och hög igenkänning. För dessa barn kan storleken på verksamheten vara viktigare än exempelvis tillgång till tillagningskök eller andra storskaliga funktioner.

Den nedre normerande storleksgränsen för förskolor riskerar att **tränga undan mindre förskolor**, inklusive föräldrakooperativ och fristående aktörer, trots att dessa ofta erbjuder den typ av miljö som vissa barn särskilt gynnas av. Det är dessa barn som kommer få betala priset för vänsterstyret ideologiska motstånd mot fristående aktörer.

Därtill saknar vi en tydligare prioritering mellan programmets många funktionskrav. När samtliga funktioner ges samma tyngd finns en uppenbar risk att programmet blir svårt att tillämpa i praktiken, särskilt i projekt med begränsade ytor. Ett styrande dokument bör ge vägledning även i situationer där målkonflikter uppstår.

Centerpartiet ser även med oro på att funktionsprogrammet inte berör lokalernas utformning med hänsyn till externa hot och allvarliga riskscenarier, såsom behov av inrymning och säker utrymning vid pågående dödligt våld. Mot bakgrund av samhällsutvecklingen anser vi att detta är en allvarlig brist.

Järva stadsdelsnämnd

Reservation av Ole-Jörgen Persson m.fl. (M)

1. Att delvis avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att Funktionsprogram för förskolelokaler justeras så att programmet inte anger en nedre normerande storleksgräns för förskolor samt har sex avdelningar som övre gräns.

3. Att därutöver anföra följande

Vi välkomnar att staden tar ett samlat grepp om funktionella krav för förskolelokaler och delar ambitionen om hög kvalitet, god arbetsmiljö och långsiktig hållbarhet. Det är glädjande att vänsterstyret till sist har lyssnat på föräldrars och våra partiers oro över de enorma förskolor som byggs i stadens regi.

Samtidigt anser vi att funktionsprogrammet i sin nuvarande utformning inte tar hänsyn till barns skilda behov, lokala förutsättningar och familjers olika önskemål. För vissa barn är det avgörande att få vistas i mindre sammanhang med lugnare miljö, färre relationer och hög igenkänning. För dessa barn kan storleken på verksamheten vara viktigare än exempelvis tillgång till tillagningskök eller andra storskaliga funktioner.

Den nedre normerande storleksgränsen för förskolor riskerar att tränga undan mindre förskolor, inklusive föräldrakooperativ och fristående aktörer, trots att dessa ofta erbjuder den typ av miljö som vissa barn särskilt gynnas av. Det är dessa barn som kommer få betala priset för vänsterstyrets ideologiska motstånd mot fristående aktörer. Det föreslagna övre spannet på planerade förskolor är även för högt, där förskolor med åtta avdelningar kan husera över 120 barn. Staden bör således i normalfallet inte planera för förskolor som är större än sex avdelningar.

Endast efter särskild prövning av alla tänkbara alternativ kan förskolor som har fler än 6 avdelningar planeras, detta ska i så fall beslutas av beställande nämnd och ske i ett tidigt skede.

Därtill saknar vi en tydligare prioritering mellan programmets många funktionskrav. När samtliga funktioner ges samma tyngd finns en uppenbar risk att programmet blir svårt att tillämpa i praktiken, särskilt i projekt med begränsade ytor. Ett styrande dokument bör ge vägledning även i situationer där målkonflikter uppstår.

Vi ser även med oro på att funktionsprogrammet inte berör lokalernas utformning med hänsyn till externa hot och allvarliga riskscenarier, såsom behov av inrymning och säker utrymning vid pågående dödligt våld. Mot bakgrund av samhällsutvecklingen anser vi att detta är en allvarlig brist.

Reservation av Robert Westerlund (SD)

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver anföra följande:

Det är positivt att staden tar fram ett gemensamt funktionsprogram för förskolelokaler, eftersom det kan bidra till ökad likvärdighet och bättre planering av förskolor i hela Stockholm. En tydligare struktur och gemensamma utgångspunkter är viktiga för att säkerställa att förskolans miljöer utformas med barnens bästa i fokus.

Samtidigt är det tydligt att funktionsprogrammet i flera delar är alltför generellt utformat. Det lämnar ett stort tolkningsutrymme, vilket riskerar att leda till att

ekonomiska överväganden i praktiken väger tyngre än barns behov av trygga, ändamålsenliga och kvalitativa miljöer. För att säkerställa en hög och likvärdig kvalitet i stadens förskolor krävs tydligare krav och riktlinjer.

Det är särskilt anmärkningsvärt att funktionsprogrammet inte tydligare kopplar lokalernas utformning till barngruppernas storlek. Förskolans kvalitet avgörs inte enbart av lokalernas utformning, utan i hög grad av hur många barn som vistas i varje grupp. I ett läge där barnkullarna minskar finns det nu en möjlighet att minska barngruppernas storlek, något som Sverigedemokraterna har prioriterat i sin budget. Den möjligheten bör tas tillvara.

Vidare ser vi en risk att programmet kan bidra till att större förskolor planeras, vilket kan påverka tryggheten och skapa mer institutionsliknande miljöer. Förskolor bör i stället utformas i mindre och mer överblickbara enheter där barn ges möjlighet till trygghet, närhet och goda relationer.

Utomhusmiljön och tillgången till tillräcklig friyta är en annan avgörande kvalitetsfaktor. Det är därför angeläget att säkerställa att lekvärdesriktlinjer och krav på friyta inte urholkas i praktiken, utan fortsatt ges en central roll i planeringen av förskolor.

Sammanfattningsvis behöver funktionsprogrammet kompletteras med tydligare krav och en starkare koppling till barngruppernas storlek, för att säkerställa att stadens förskolor utvecklas med fokus på trygghet, kvalitet och barns bästa.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L)

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att uppdra åt förvaltningen att återkomma med ett reviderat program
3. Att därutöver anföra följande

Vi välkomnar arbetet med att ta fram ett stadsövergripande funktionsprogram för förskolelokaler och delar ambitionen om ökad likvärdighet, kvalitet och långsiktig hållbarhet i stadens förskolor.

Funktionsprogrammet anger att staden i normalfallet planerar för 4–8 avdelningar, med möjlighet till ännu större förskolor efter särskild prövning. Liberalerna menar att denna inriktning behöver omprövas. Små barn behöver överskådliga miljöer, korta avstånd och begränsade sociala kontakter. Vi vill därför se en lägre gräns där förskolor i normalfallet planeras för 2–6 avdelningar per enhet.

Barnens behov av trygghet, överblickbarhet och mindre sammanhang måste väga tyngre än administrativa eller organisatoriska standardlösningar. För många barn – inte minst barn med behov av särskilt stöd – är stora förskolor en utmanande miljö, medan mindre enheter ger bättre förutsättningar för lugn, närhet och stabila relationer, vilket är grundläggande för barns utveckling och välmående.

Programmet lyfter inte heller den viktiga frågan om motorisk träning för barn– även inomhus. Vi menar därför att programmet bör kompletteras med ett krav få att varje förskola ska ha ett rum avsett för rörelse och motorisk träning. Detta är särskilt viktigt eftersom vi redan nu ser att barns motoriska förmågor har minskat de senaste decennierna. I längden påverkar detta även deras fysiska och psykiska mående och inlärningsförmåga.

Förskolan är ofta det första mötet med det offentliga samhället. Då måste vi säkerställa att den möter barn i deras skala – med miljöer som skapar trygghet, delaktighet och möjlighet att utvecklas på bästa sätt utifrån sina egna förutsättningar.

Reservation av Patrick Amofah (C)

1. Att delvis avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att Funktionsprogram för förskolelokaler justeras så att programmet inte anger en nedre normerande storleksgräns för förskolor
3. Att därutöver anföra följande

Vi välkomnar att staden tar ett samlat grepp om funktionella krav för förskolelokaler och delar ambitionen om hög kvalitet, god arbetsmiljö och långsiktig hållbarhet. Det är glädjande att vänsterstyret till sist har lyssnat på föräldrars och våra partiers oro över de enorma förskolor som byggs i stadens regi.

Samtidigt anser vi att funktionsprogrammet i sin nuvarande utformning inte tar hänsyn till barns skilda behov, lokala förutsättningar och familjers olika önskemål. För vissa barn är det avgörande att få vistas i mindre sammanhang med lugnare miljö, färre relationer och hög igenkänning. För dessa barn kan storleken på verksamheten vara viktigare än exempelvis tillgång till tillagningskök eller andra storskaliga funktioner.

Den nedre normerande storleksgränsen för förskolor riskerar att tränga undan mindre förskolor, inklusive föräldrakooperativ och fristående aktörer, trots att dessa ofta erbjuder den typ av miljö som vissa barn särskilt gynnas av. Det är dessa barn som kommer få betala priset för vänsterstyret ideologiska motstånd mot fristående aktörer.

Därtill saknar vi en tydligare prioritering mellan programmets många funktionskrav. När samtliga funktioner ges samma tyngd finns en uppenbar risk att programmet blir svårt att tillämpa i praktiken, särskilt i projekt med begränsade ytor. Ett styrande dokument bör ge vägledning även i situationer där målkonflikter uppstår.

Vi ser även med oro på att funktionsprogrammet inte berör lokalernas utformning med hänsyn till externa hot och allvarliga riskscenarier, såsom behov av inrymning och säker utrymning vid pågående dödligt våld. Mot bakgrund av samhällsutvecklingen anser vi att detta är en allvarlig brist.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Charlotta Schenholm (L) och Henrik Sjölander m.fl. (M)

1. Att delvis avslå förvaltningens förslag till beslut;
2. Att Funktionsprogram för förskolelokaler justeras så att programmet inte anger en nedre normerande storleksgräns för förskolor samt har sex avdelningar som övre gräns; och
3. Att därutöver anföra:

Vi välkomnar att staden tar ett samlat grepp om funktionella krav för förskolelokaler och delar ambitionen om hög kvalitet, god arbetsmiljö och långsiktig hållbarhet. Det är glädjande att vänsterstyret till sist har lyssnat på föräldrars och våra partiers oro över de enorma förskolor som byggs i stadens regi.

Samtidigt anser vi att funktionsprogrammet i sin nuvarande utformning inte tar hänsyn till barns skilda behov, lokala förutsättningar och familjers olika önskemål. För vissa barn är det avgörande att få vistas i mindre sammanhang med lugnare miljö, färre relationer och hög igenkänning. För dessa barn kan storleken på verksamheten vara viktigare än exempelvis tillgång till tillagningskök eller andra storskaliga funktioner.

Den nedre normerande storleksgränsen för förskolor riskerar att tränga undan mindre förskolor, inklusive föräldrakooperativ och fristående aktörer, trots att dessa ofta erbjuder den typ av miljö som vissa barn särskilt gynnas av. Det är dessa barn som kommer få betala priset för vänsterstyret ideologiska motstånd mot fristående aktörer. Det föreslagna övre spannet på planerade förskolor är även för högt, där förskolor med åtta avdelningar kan husera över 120 barn. Staden bör således i normalfallet inte planera för förskolor som är större än sex avdelningar.

Endast efter särskild prövning av alla tänkbara alternativ kan förskolor som har fler än 6 avdelningar planeras, detta ska i så fall beslutas av beställande nämnd och ske i ett tidigt skede.

Därtill saknar vi en tydligare prioritering mellan programmets många funktionskrav. När samtliga funktioner ges samma tyngd finns en uppenbar risk att programmet blir svårt att tillämpa i praktiken, särskilt i projekt med begränsade ytor. Ett styrande dokument bör ge vägledning även i situationer där målkonflikter uppstår.

Vi ser även med oro på att funktionsprogrammet inte berör lokalernas utformning med hänsyn till externa hot och allvarliga riskscenarier, såsom behov av inrymning och säker utrymning vid pågående dödligt våld. Mot bakgrund av samhällsutvecklingen anser vi att detta är en allvarlig brist.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Reservation av Petra Gardos Ek m.fl. (M), Alexander Zejlön (L) och Daniele Fava (C)

1. Att delvis avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att Funktionsprogram för förskolelokaler justeras så att programmet inte anger en nedre normerande storleksgräns för förskolor samt har sex avdelningar som övre gräns.
3. Att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar att staden tar ett samlat grepp om funktionella krav för förskolelokaler och delar ambitionen om hög kvalitet, god arbetsmiljö och långsiktig hållbarhet. Det är glädjande att vänsterstyret till sist har lyssnat på föräldrars och våra partiers oro över de enorma förskolor som byggs i stadens regi.

Samtidigt anser vi att funktionsprogrammet i sin nuvarande utformning inte tar hänsyn till barns skilda behov, lokala förutsättningar och familjers olika önskemål. För vissa barn är det avgörande att få vistas i mindre sammanhang med lugnare miljö, färre relationer och hög igenkänning. För dessa barn kan storleken på verksamheten vara viktigare än exempelvis tillgång till tillagningskök eller andra storskaliga funktioner. Den nedre normerande storleksgränsen för förskolor riskerar att tränga undan mindre förskolor, inklusive föräldrakooperativ och fristående aktörer, trots att dessa ofta erbjuder den typ av miljö som vissa barn särskilt gynnas av. Det är dessa barn som kommer få betala priset för vänsterstyrets ideologiska motstånd mot fristående aktörer. Det föreslagna övre spannet på planerade förskolor är även för högt, där förskolor med åtta avdelningar kan husera över 120 barn. Staden bör således i normalfallet inte planera för förskolor som är större än sex avdelningar. Endast efter särskild prövning av alla tänkbara alternativ kan förskolor som har fler än 6 avdelningar planeras, detta ska i så fall beslutas av beställande nämnd och ske i ett tidigt skede.

Därtill saknar vi en tydligare prioritering mellan programmets många funktionskrav. När samtliga funktioner ges samma tyngd finns en uppenbar risk att programmet blir svårt att tillämpa i praktiken, särskilt i projekt med begränsade ytor. Ett styrande dokument bör ge vägledning även i situationer där målkonflikter uppstår.

Vi ser även med oro på att funktionsprogrammet inte berör lokalernas utformning med hänsyn till externa hot och allvarliga riskscenarier, såsom behov av inrymning och säker utrymning vid pågående dödligt våld. Mot bakgrund av samhällsutvecklingen anser vi att detta är en allvarlig brist.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation av Sergej Salnikov (SD)

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver anföra följande:

Det är positivt att staden tar fram ett gemensamt funktionsprogram för förskolelokaler, eftersom det kan bidra till ökad likvärdighet och bättre planering av förskolor i hela Stockholm. En tydligare struktur och gemensamma utgångspunkter är viktiga för att säkerställa att förskolans miljöer utformas med barnens bästa i fokus.

Samtidigt är det tydligt att funktionsprogrammet i flera delar är alltför generellt utformat. Det lämnar ett stort tolkningsutrymme, vilket riskerar att leda till att ekonomiska överväganden i praktiken väger tyngre än barns behov av trygga, ändamålsenliga och kvalitativa miljöer. För att säkerställa en hög och likvärdig kvalitet i stadens förskolor krävs tydligare krav och riktlinjer.

Det är särskilt anmärkningsvärt att funktionsprogrammet inte tydligare kopplar lokalernas utformning till barngruppernas storlek. Förskolans kvalitet avgörs inte enbart av lokalernas utformning, utan i hög grad av hur många barn som vistas i varje grupp. I ett läge där barnkullarna minskar finns det nu en möjlighet att minska barngruppernas storlek, något som Sverigedemokraterna har prioriterat i sin budget. Den möjligheten bör tas tillvara. Vidare ser vi en risk att programmet kan bidra till att större förskolor planeras, vilket kan påverka tryggheten och skapa mer institutionsliknande miljöer. Förskolor bör i stället utformas i mindre och mer överblickbara enheter där barn ges möjlighet till trygghet, närhet och goda relationer.

Utomhusmiljön och tillgången till tillräcklig friyta är en annan avgörande kvalitetsfaktor. Det är därför angeläget att säkerställa att lekvärdesriktlinjer och krav på friyta inte urholkas i praktiken, utan fortsatt ges en central roll i planeringen av förskolor. Sammanfattningsvis behöver funktionsprogrammet kompletteras med tydligare krav och en starkare koppling till barngruppernas storlek, för att säkerställa att stadens förskolor utvecklas med fokus på trygghet, kvalitet och barns bästa.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Sophia Granswed Baat m.fl. (M), Alice Vestlin (C) och Conny Gabrielsson (L)

1. Att delvis avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att Funktionsprogram för förskolelokaler justeras så att programmet inte anger en nedre normerande storleksgräns för förskolor samt har sex avdelningar som övre gräns.
3. Att därutöver anföra följande

Vi välkomnar att staden tar ett samlat grepp om funktionella krav för förskolelokaler och delar ambitionen om hög kvalitet, god arbetsmiljö och långsiktig hållbarhet. Det är glädjande att vänsterstyret till sist har lyssnat på föräldrars och våra partiers oro över de enorma förskolor som byggs i stadens regi.

Samtidigt anser vi att funktionsprogrammet i sin nuvarande utformning inte tar hänsyn till barns skilda behov, lokala förutsättningar och familjers olika önskemål. För vissa barn är det avgörande att få vistas i mindre sammanhang med lugnare miljö, färre relationer och hög igenkänning. För dessa barn kan storleken på verksamheten vara viktigare än exempelvis tillgång till tillagningskök eller andra storskaliga funktioner.

Den nedre normerande storleksgränsen för förskolor riskerar att tränga undan mindre förskolor, inklusive föräldrakooperativ och fristående aktörer, trots att dessa ofta erbjuder den typ av miljö som vissa barn särskilt gynnas av. Det är dessa barn som kommer få betala priset för vänsterstyret ideologiska motstånd mot fristående aktörer. Det föreslagna övre spannet på planerade förskolor är även för högt, där förskolor med åtta avdelningar kan husera över 120 barn. Staden bör således i normalfallet inte planera för förskolor som är större än sex avdelningar.

Endast efter särskild prövning av alla tänkbara alternativ kan förskolor som har fler än 6 avdelningar planeras, detta ska i så fall beslutas av beställande nämnd och ske i ett tidigt skede.

Därtill saknar vi en tydligare prioritering mellan programmets många funktionskrav. När samtliga funktioner ges samma tyngd finns en uppenbar risk att programmet blir svårt att tillämpa i praktiken, särskilt i projekt med begränsade ytor. Ett styrande dokument bör ge vägledning även i situationer där målkonflikter uppstår.

Vi ser även med oro på att funktionsprogrammet inte berör lokalernas utformning med hänsyn till externa hot och allvarliga riskscenarier, såsom behov av inrymning och säker utrymning vid pågående dödligt våld. Mot bakgrund av samhällsutvecklingen anser vi att detta är en allvarlig brist.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation av Jonas Nilsson m.fl. (M) och Lars Rottem Krangnes (C)

1. Att delvis avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att Funktionsprogram för förskolelokaler justeras så att programmet inte anger en nedre normerande storleksgräns för förskolor samt har sex avdelningar som övre gräns.
3. Att därutöver anföra:

Stockholm kan bättre – och det gäller även våra förskolor. Vänsterstyret har länge drivit fram storskaliga lösningar som inte utgår från barnens behov, och först nu börjar man backa efter kritik från föräldrar och opposition. Men fortfarande riskerar ideologi gå före barnens bästa.

Vi välkomnar därför att staden tar ett samlat grepp om funktionella krav för förskolelokaler och delar ambitionen om hög kvalitet, god arbetsmiljö och långsiktig hållbarhet. Det är glädjande att vänsterstyret till sist har lyssnat på föräldrars och våra partiers oro över de enorma förskolor som byggs i stadens regi i Stockholm.

Samtidigt anser vi att funktionsprogrammet i sin nuvarande utformning inte tar hänsyn till barns skilda behov, lokala förutsättningar och familjers olika önskemål. För vissa barn är det avgörande att få vistas i mindre sammanhang med lugnare miljö, färre relationer och hög igenkänning. För dessa barn kan storleken på verksamheten

vara viktigare än exempelvis tillgång till tillagningskök eller andra storskaliga funktioner.

Den nedre normerande storleksgränsen för förskolor riskerar att tränga undan mindre förskolor, inklusive föräldrakooperativ och fristående aktörer, trots att dessa ofta erbjuder den typ av miljö som vissa barn särskilt gynnas av. Det är dessa barn som kommer få betala priset för vänsterstyrets ideologiska motstånd mot fristående aktörer. Det föreslagna övre spannet på planerade förskolor är även för högt, där förskolor med åtta avdelningar kan husera över 120 barn. Staden bör således i normalfallet inte planera för förskolor som är större än sex avdelningar.

Endast efter särskild prövning av alla tänkbara alternativ kan förskolor som har fler än 6 avdelningar planeras, detta ska i så fall beslutas av beställande nämnd och ske i ett tidigt skede.

Därtill saknar vi en tydligare prioritering mellan programmets många funktionskrav. När samtliga funktioner ges samma tyngd finns en uppenbar risk att programmet blir svårt att tillämpa i praktiken, särskilt i projekt med begränsade ytor. Ett styrande dokument bör ge vägledning även i situationer där målkonflikter uppstår.

Vi ser även med oro på att funktionsprogrammet inte berör lokalernas utformning med hänsyn till externa hot och allvarliga riskscenarier, såsom behov av inrymning och säker utrymning vid pågående dödligt våld. Mot bakgrund av samhällsutvecklingen anser vi att detta är en allvarlig brist.